

ΝΑΓΚΙΜΠ ΜΑΧΦΟΥΖ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

«Ο Καζαντζάκης
της Ανατολής»

Νίκος Βατόπουλος,
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

13η ΧΙΛΙΑΔΑ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: QASR AL-SHAWQ
Πρώτη έκδοση στα αραβικά, Κάιρο 1957
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το Παλάτι των Επιθυμιών**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Naguib Mahfouz
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Πέρσα Κουμούτση
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κώστας Τσαούσης
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Αναστασία Σακελλαρίου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ηλίας Μασούρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχατά

© Naguib Mahfouz, 1957

Η μετάφραση έγινε κατόπιν συμφωνίας
με το The American University in Cairo Press

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Michel Setboun/Corbis/SmartMagna

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 1995

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 1995

Έβδομη ανατύπωση: Ιούλιος 2016, 13η χιλιάδα

ISBN 978-960-274-120-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισιμότητα, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΝΑΓΚΙΜΠ ΜΑΧΦΟΥΖ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ Βιβλίο 2

*Μετάφραση:
Πέρσα Κουμούτση*

ΕΒΔΟΜΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

- Η Αρχή και το Τέλος*, 1990, μτφρ. Αχμέντ Έτιμαν
Μιραμάρ, 1990, μτφρ. Μαρία Χωρεάνθη
Ράδοπις, 1995, μτφρ. Ελένη Κεχροπούλου – Μερόπη Σταυρίδου
Ο Δρόμος κοντά το Παλάτι, 1995,
μτφρ. Μαρία Χωρεάνθη, Μερόπη Σταυρίδου
Οι Δρόμοι του Νείλου, 1995,
μτφρ. Ελένη Κεχροπούλου – Μερόπη Σταυρίδου
Τα Παιδιά του Γκεμπελάουι, 1996, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Μέρες και Νύχτες της Αραβίας, 1997, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Το Έπος των Χαραφίς, 1998, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Φλναρία πάνω στον Νείλο, 1998, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Κρυμμένα Όνειρα στο Χαν ελ Χαλίλι, 1999,
μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Το Σοκάκι της Αμαρτίας, 1999, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Αδίσταχτος Έρωτας, 2000, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Ο Καθρέφτης μιας Ζωής, 2001, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Απόμεινε από το Χρόνο μια Ώρα, 2002, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Αγάπη Κάτω απ' τη Βροχή, 2003, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Η Σοφία μιας Ζωής, 2007, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Ενώπιον του Θρόνου, 2011, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Στην Καρδιά της Νύχτας, 2012, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση

Ο Σάιεντ Άχμαντ Αμπντ ελ Γκαουάντ έκλεισε την αυλόπορτα πίσω του. Με αργά βήματα και με την άκρη του μπαστουνιού του να βυθίζεται στη σκονισμένη γη κάθε φορά που έριχνε σ' αυτό όλο του το βάρος, διέσχισε την αυλή του σπιτιού του κάτω από το αχνό φως των άστρων. Λαχταρούσε λίγο δροσερό νερό για να βρέξει το πρόσωπο, το κεφάλι, το λαιμό του, να ανακουφιστεί, έστω για λίγο, από τη ζέστη του Ιουλίου και από τη φλόγα που του έκαιγε το κεφάλι και το στομάχι του. Η σκέψη του δροσερού νερού πάνω του του έφτιαξε τη διάθεση.

Όταν πλησίασε την πόρτα της σκάλας διέκρινε ένα αμυδρό ήρεμο φως που ερχόταν από ψηλά κι έλουζε τον τοίχο, ρίχνοντας στην επιφάνειά του τη σκιά ενός χεριού. Ανέβηκε τις σκάλες με προσοχή, κρατώντας με το ένα χέρι την κουπαστή και με το άλλο το μπαστούνι του. Τα διαδοχικά, ελαφρά χτυπήματα, που ακούγονταν με κάθε του βήμα, είχαν αποκτήσει με τον καιρό ένα ρυθμό τόσο γνώριμο στους οικείους και στους φίλους του όσο και τα χαρακτηριστικά του προσώπου του. Στο τελευταίο σκαλοπάτι φάνηκε η Αμίνα, που στεκόταν με το λυχνάρι στο χέρι. Την πλησίασε και σταμάτησε, προσπαθώντας να ξαναβρεί την ανάσα του, ενώ το στήθος του ανεβοκατέβαινε με έντονο ρυθμό. Τη χαιρέτησε με τον συνηθισμένο τρόπο.

«Καλησπέρα...»

«Καλησπέρα, αφέντη», μουρμούρισε υποτακτικά η Αμίνα και τον οδήγησε στο σπίτι με το λυχνάρι.

Μόλις μπήκε στο δωμάτιό του, βιάστηκε να βρει τον καναπέ και σωριάστηκε πάνω του. Ελευθερώθηκε από το μπαστούνι του κι έβγαλε το φέσι. Στήριξε το κεφάλι στην πλάτη του καναπέ και τέντωσε τα πόδια. Οι άκρες του πανωφοριού του άνοιξαν, αποκαλύπτοντας κάτω από το καφτάνι τα μπατζάκια από τα μακριά εσώρουχα που ήταν προσεκτικά βαλμένα μέσα στις κάλτσες. Έκλεισε τα μάτια κα-

θώς σκούπιζε με το μαντίλι του τον ιδρώτα από το μέτωπο, τα μάγουλα και το λαιμό του. Η Αμίνα είχε βάλει το λυχνάρι στο τραπέζι και τον περίμενε να σηκωθεί για να τον βοηθήσει να βγάλει τα ρούχα του. Τον κοίταζε με ύφος που έδειχνε ενδιαφέρον και κυρίως ανησυχία. Ευχήθηκε να είχε το θάρρος να τον συμβουλέψει να μην ξεφυτράει τώρα που η υγεία του δεν άντεχε στις καταχρήσεις, αλλά δεν ήξερε πώς να εκφράσει τους φόβους της.

Πέρασαν λίγα λεπτά πριν ανοίξει τα μάτια του. Ύστερα έβγαλε το χρυσό ρολόι από το καφτάνι, τράβηξε το διαμαντένιο δαχτυλίδι από το δάχτυλό του και τα έβαλε μέσα στο φέσι. Όταν σηκώθηκε να ξεντυθεί, η Αμίνα τον πλησίασε πρόθυμα για να τον βοηθήσει. Τότε φάνηκε το κορμί του, ψηλό, φαρδύ και γεροδεμένο, όπως πάντα. Μόνο λίγες τρίχες στους κροτάφους του είχε αγγίξει ο χρόνος. Έβαζε το κεφάλι στο λαιμό του λευκού νυχτικού, όταν ξαφνικά ένα χαμόγελο ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό του. Θυμήθηκε τον Σάιεντ Άλι Αμπντ ελ Ραχίμ εκείνο το βράδυ στην παρέα. Είχε κάνει εμετό από το πολύ πιωτό, αλλά δικαιολογήθηκε πως είχε αρπάξει κρύο στο στομάχι. Θυμήθηκε πώς τον χλεύαζαν και τον πείραζαν ότι δεν άντεχε πια το πιωτό και ότι δεν ανήκε σ' εκείνο το «είδος των αντρών» που μπορούν να πίνουν ως το τέλος της ζωής τους. Θυμήθηκε πόσο θύμωσε ο Σάιεντ Άλι και πόσο απεγνωσμένα προσπάθησε να υπερασπίσει τον εαυτό του και την αντοχή του. Πόσο περιέργοι είναι οι άνθρωποι! Πόση σημασία δίνουν σε τόσο ασήμαντα θέματα, αλήθεια! Όμως, αν δεν ήταν έτσι τα πράγματα, γιατί ο ίδιος καυχήθηκε, σ' εκείνη τη γελοία συζήτηση, πως θα μπορούσε να πει ολόκληρο μπαρ χωρίς να πάθει τίποτα το στομάχι του;

Κάθισε πάλι στον καναπέ και τέντωσε τα πόδια του μπροστά στην Αμίνα, που έσκυψε αμέσως να του βγάλει τα παπούτσια και τις κάλτσες. Ύστερα εκείνη βγήκε από το δωμάτιο και επέστρεψε ύστερα από λίγο με μια βαθιά λεκάνη και μια κανάτα γεμάτη νερό. Του έριχνε νερό στα χέρια κι εκείνος έπλυνε το κεφάλι, το πρόσωπο, το λαιμό και το στόμα κάνοντας γαργάρες. Αφού τελείωσε με όλα αυτά, δίπλωσε τα πόδια του και κάθισε σταυροπόδι, απολαμβάνοντας το δροσερό αεράκι που φύσηξε εκείνη τη στιγμή από το ανοιχτό παράθυρο.

«Τι φριχτό καλοκαίρι το φετινό!»

Η Αμίνα έσυρε το χαλάκι κάτω από το κρεβάτι για να καθίσει κι αυτή στο πάτωμα, κοντά στα πόδια του.

«Ο Θεός να μας λυπηθεί», είπε αναστενάζοντας και πρόσθεσε: «Και πού να δεις το δωμάτιο του φούρνου! Δεν αντέχεται. Μόνο στην ταράτσα μπορεί κανείς ν' ανακουφιστεί από τη ζέστη, μετά τη δύση του ήλιου».

Η Αμίνα, καθισμένη με τα πόδια σταυρωμένα στη συνηθισμένη της θέση, φαινόταν τώρα τόσο διαφορετική. Είχε αδυνατίσει πολύ και το πρόσωπό της είχε μακρύνει. Τα μάγουλά της είχαν χάσει την ομορφιά και τη φρεσκάδα τους, και τα μαλλιά που ξέφευγαν από το μαντίλι είχαν γκριζάρει κάνοντάς τη να φαίνεται μεγαλύτερη από όσο ήταν. Η ελιά στο μάγουλό της είχε μεγαλώσει λίγο και στο συνηθισμένο ύφος υποταγής που χαρακτήριζε το βλέμμα της τώρα είχε προστεθεί η θλίψη και η απογοήτευση. Οι αλλαγές αυτές είχαν αρχίσει να την ανησυχούν, αν και στην αρχή τις δέχτηκε ως έκφραση του πόνου της. Τώρα αναρωτιόταν αν θα 'πρεπε να προσέχει την υγεία της. Αλλά πώς θα μπορούσαν να ξαναγίνουν τα πράγματα όπως ήταν πρώτα; Είχαν περάσει τόσα χρόνια! Ίσως όχι πάρα πολλά, αρκετά όμως για ν' αφήσουν τα ίχνη τους πάνω της.

Έτσι, τις νύχτες στεκόταν πίσω από το μικρό καφασωτό παράθυρο και κοιτούσε το δρόμο. Ο δρόμος δεν είχε αλλάξει. Εκείνη μόνο άλλαξε πρώιμα και απρόσμενα. Από το καφενείο έφτασε στ' αυτιά της η φωνή του γκαρσονιού που στο σιωπηλό δωμάτιο ήχησε σαν αντίλαλος. Η Αμίνα χαμογέλασε ρίχνοντας μια κλεφτή ματιά στον άντρα της. Πόσο αγαπούσε αυτόν το δρόμο που ξενυχτούσε μαζί της και της κρατούσε συντροφιά! Ήταν γι' αυτήν ένας φίλος, αλλά ένας φίλος ανυποψίαστος για την αγάπη κάποιας που τον κοιτούσε πίσω από το παράθυρο. Τα χαρακτηριστικά του γέμιζαν την ύπαρξή της, οι φωνές των κατοίκων του, ζωντανές, ζούσαν μέσα στις αισθήσεις της, το παιδί του καφενείου που δεν κουραζόταν να μιλάει, ο γέρος με τη βραχνή φωνή του που δε σταματούσε να σχολιάζει τα γεγονότα της ημέρας, εκείνη η νευρική φωνή που φώναζε «ο ρήγας, ο βαλές», και ο πατέρας της Χανέγια που απαντούσε στερεότυπα σ' όποιον τον ρωτούσε για την υγεία της κόρης του, η οποία υπέφερε από κοκίτη, «Ο Θεός να την κάνει καλά». Αχ... Το παράθυρο αυτό λες κι ήταν η μόνη γωνιά της Αμίνα στο καφενείο. Εικόνες από το δρόμο περνούσαν σαν σε παρέλαση στη φαντασία της, ενώ τα μάτια της έμεναν καρφωμένα στο κεφάλι του άντρα που ήταν ακουμπισμένο στην πλάτη του καναπέ.

Όταν κόπηκε ο συνειρμός των σκέψεών της, συγκέντρωσε την προσοχή της στο πρόσωπο του άντρα. Τα μάγουλά του ήταν κατακόκκινα, όπως κάθε νύχτα τον τελευταίο καιρό.

«Είσαι καλά, αφέντη;» τον ρώτησε ανήσυχα.

«Καλά, δόξα τω Θεώ... Αλλά ο καιρός είναι φριχτός».

Το ρακί κάνει το καλύτερο μεθύσι το καλοκαίρι... έτσι του έλεγαν και του ξανάλεγαν. Αυτός όμως δεν το άντεχε. Η άποψή του ήταν: ούισκι ή τίποτα! Έτσι, κάθε βράδυ είχε ν' αντιμετωπίσει τους πονοκεφάλους από το καλοκαιρινό μεθύσι – και το καλοκαίρι αυτό ήταν φριχτό. Γέλασε όμως με την ψυχή του εκείνη τη νύχτα... γέλασε μέχρι που πρήστηκαν οι αδένες του στο λαιμό. Αλλά με τι γελούσε αλήθεια; Δε θυμόταν σχεδόν τίποτα. Δεν είχε τίποτα να πει ή να επαναλάβει. Όμως η ατμόσφαιρα ήταν πλημμυρισμένη από κέφι και καλή διάθεση. Κάθε λέξη, κάθε κίνηση άναβε φωτιές. Μόλις τον άκουσαν να λέει στον Ιμπραήμ ελ Φαρ «Η Αλεξάνδρεια έφυγε σήμερα από τον Σάαντ για το Παρίσι», αντί να πει: «Ο Σάαντ έφυγε σήμερα για το Παρίσι», ξεκαρδίστηκαν όλοι στα γέλια, παίρνοντας το μπέρδεμα αυτό της γλώσσας από το μεθύσι ως το πιο ακραίο δείγμα του είδους. Τότε άρχισαν να συναγωνίζονται σε μεθυσμένα σαρδάμ: «και θα παραμείνει στις διαπραγματεύσεις ώσπου να αναρρώσει, μετά θα ταξιδέψει στην πρόσκληση προς το Λονδίνο που δέχτηκε από...» ή «θα δεχτεί τον Ραμζί Μακ Ντόναλντ από την απελευθέρωση της συμφωνίας» και «θα γυρίσει με την Αίγυπτο στην ανεξαρτησία» και άλλα ατέλειωτα σχόλια για τις διαπραγματεύσεις, συνοδευόμενα από ανάλογες κινήσεις και χειρονομίες...

Ο κύκλος των φίλων του περιοριζόταν σε τρία ονόματα: Μοχάμαντ Έφιατ, Άλι Αμπντ ελ Ραχίμ και Ιμπραήμ ελ Φαρ... Δε θα μπορούσε να φανταστεί τον κόσμο χωρίς αυτούς. Η λάμψη της χαράς που έβλεπε στα πρόσωπά τους όταν τον συναντούσαν του έδινε περισσότερη ευτυχία από οτιδήποτε άλλο.

Τα ονειροπόλα μάτια του συναντήθηκαν με τα ερευνητικά μάτια της Αμίνα.

«Αύριο!» της είπε σαν να της θύμιζε ένα σημαντικό γεγονός.

Ένα χαμόγελο φώτισε αμέσως το πρόσωπό της. «Πώς να το ξεχάσω!» του απάντησε.

Ο Σάιεντ δυσκολεύτηκε να κρύψει την υπερηφάνειά του όταν της

είπε: «Μου είπαν πως τ' αποτελέσματα των εισαγωγικών εξετάσεων για το πανεπιστήμιο φέτος ήταν εκπληκτικά».

«Ο Θεός να τον βοηθάει να πετυχαίνει και να μας δίνει χρόνια να καμαρώνουμε τις επιτυχίες του», είπε η Αμίνα με χαμόγελο, συμμεριζόμενη την υπερηφάνεια του συζύγου της.

«Μήπως πέρασες σήμερα από την οδό Σουκαρέγια;» τη ρώτησε.

«Ναι, και τους κάλεσα όλους. Όλοι θα έρθουν, εκτός από τη μεγάλη κυρά που είναι πολύ κουρασμένη. Μου ζήτησε συγγνώμη και μου είπε πως θα την αντιπροσωπεύουν τ' αγόρια της», του απάντησε.

Ο Σάιεντ πρόσθεσε, καθώς περιεργαζόταν το πανωφόρι του με κατεβασμένο το πιγούνι: «Δε σου είπα! Σήμερα ο νεωκόρος του τζαμιού, ο γερο-Μετουάλι Αμπντ ελ Σαμάντ, έφερε φυλαχτά για τα παιδιά της Χαντίγκα και της Έισα, και ξέρεις τι μου ευχήθηκε; Μου ευχήθηκε πολλά δισέγγονα... Άκου δισέγγονα!» είπε κουνώντας το κεφάλι του. «Αλλά, εδώ που τα λέμε, τίποτα δεν αποκλείεται... Να, ο γερο-Μετουάλι κοντεύει τα ογδόντα και είναι μια χαρά».

«Ο Θεός να σου δίνει υγεία και δύναμη», ψιθύρισε η Αμίνα.

Ο Σάιεντ αφαιρέθηκε για λίγο καθώς μέτραγε κάτι με τα δάχτυλά του κι ύστερα είπε: «Αν ζούσε ο πατέρας μου λίγο ακόμα, θα έφτανε τα χρόνια του γερο-Μετουάλι».

«Ας είναι συχωρεμένοι όλοι όσοι έχουν φύγει από αυτή τη ζωή», είπε η Αμίνα.

Με την αναφορά στους πεθαμένους, απλώθηκε μια σιωπή ανάμεσά τους, που έσπασε ξαφνικά όταν ο Σάιεντ θυμήθηκε ένα σημαντικό γεγονός. «Η Ζεΐναμπ αρραβωνιάστηκε».

Τα μάτια της Αμίνα έμειναν ορθάνοιχτα: σήκωσε το κεφάλι και ρώτησε γεμάτη έκπληξη. «Αλήθεια;»

«Ναι, μόλις με πληροφόρησε ο Μοχάμαντ Έφατ απόψε».

«Ποιον αρραβωνιάστηκε;»

«Έναν δημόσιο υπάλληλο που λέγεται Μοχάμαντ Χάσαν – είναι διευθυντής στη γραμματεία του Υπουργείου Παιδείας».

Η Αμίνα τότε ρώτησε με απογοήτευση: «Μα τότε πρέπει να είναι ηλικιωμένος».

«Μπα, ούτε καν σαράντα είναι...» αντέτεινε εκείνος. «Εκεί γύρω, ίσως στα τριάντα πέντε... τριάντα έξι... ναι, το πολύ σαράντα. Δοκίμασε την τύχη της με τους νεότερους. Αυτούς τους νεαρούς εννοώ

που δεν έχουν κότσια... και δεν το λέει η ψυχή τους. Και απέτυχε... Είναι καιρός να δοκιμάσει με τους μεγαλύτερους».

«Και γιατί δεν παίρνει τον Γιασίν για χάρη του παιδιού τους τουλάχιστον;» είπε η Αμίνα με λυπημένο ύφος.

Ο Σάιεντ ήταν απόλυτα σύμφωνος με αυτό, είχε μάλιστα προσπαθήσει πολύ, πριν από καιρό, να τους πείσει να τα ξαναφτιάξουν αλλά απέτυχε. Ο Μοχάμαντ Έφατ, ο πατέρας της Ζεΐναμπ, ήταν ανένδοτος. Έτσι ο Σάιεντ, για να καλύψει την αποτυχία του, βιάστηκε να πει: «Δεν τον εμπιστεύονται πια τον Γιασίν γι' αυτό δεν επέμενα περισσότερο. Δε θέλω να εκμεταλλευτώ τη φιλία μου με τον Μοχάμαντ Έφατ για κάτι που πολύ πιθανόν ν' αποτύχει στο τέλος».

Η Αμίνα τότε δεν κρατήθηκε και μουρμούρισε: «Ένα νεανικό λάθος δεν μπορεί πια να συγχωρηθεί;»

Είχε φτάσει η στιγμή που ο Σάιεντ έπρεπε να της εκμυστηρευτεί ένα μέρος της αποτυχίας του. «Δεν είναι ότι δεν προσπάθησα καθόλου, αλλά κανείς τους δε με ενθάρρυνε και ειδικά ο Μοχάμαντ Έφατ. Αυτός μάλιστα με παρακάλεσε να μην μπω καν στον κόπο να προσπαθήσω, γιατί τότε θα έβαζα σε κίνδυνο τη φιλία μας. Η φιλία μας γι' αυτόν είναι, όπως λέει, πιο πολύτιμη από τη χάρη που του ζητούσα. “Δε θέλω να σου αρνηθώ τίποτα”, μου είπε, “αλλά εκθέτεις τη φιλία μας σε μεγάλο κίνδυνο”».

Πράγματι, έτσι τα είπε ο Μοχάμαντ Έφατ. Ο Σάιεντ είχε μεγάλη επιθυμία να τα ξαναφτιάξει ο γιος του με τη Ζεΐναμπ, εξάλλου καλύτερη από αυτήν πού θα έβρισκε για τον Γιασίν. Όμως αναγκάστηκε να δεχτεί την ήττα του, ειδικά μετά που ο Έφατ κατηγορήσε τον Γιασίν για την έκλυτη προσωπική του ζωή... Είχε μάλιστα κάνει το εξής σχόλιο σε αυστηρό τόνο: «Μη μου πεις πως εμείς οι δύο μοιάζουμε με τον Γιασίν ή ότι κάναμε τα ίδια λάθη, γιατί δεν είναι ακριβώς έτσι τα πράγματα. Η αλήθεια είναι ότι διαφέρουμε αρκετά απ' αυτόν... Εξάλλου, δε θα 'θελα ποτέ να έχει η Ζεΐναμπ τη ζωή που είχε η μάνα της».

«Και ο Γιασίν; Έμαθε τίποτα απ' όλα αυτά;» ρώτησε η Αμίνα.

«Θα τα μάθει αύριο, μεθαύριο... Νομίζεις πως θα ενοχληθεί; Είναι ο τελευταίος άνθρωπος που ξέρει να σέβεται τη συζυγική τιμή».

Η Αμίνα κούνησε λυπημένη το κεφάλι της και μετά ρώτησε με απορία και λαχτάρα: «Κι ο Ραντουάν;»

«Θα μείνει με τον παππού του... ή με τη μητέρα του, αν δεν αντέξει το χωρισμό της. Ας προβληματίσει ο Θεός όσους δημιούργησαν προβλήματα στον μικρό», είπε ο Σάιεντ με σκυμμένο το κεφάλι, φανερά ενοχλημένος από όλη την κατάσταση.

«Το κακόμοιρο το παιδάκι», είπε η Αμίνα. «Αλλού η μάνα και αλλού ο πατέρας. Θα μπορέσει άραγε η Ζεϊναμπ να μείνει μακριά από το παιδί της;»

«Η ανάγκη έχει τους δικούς της κανόνες», απάντησε ο Σάιεντ και ρώτησε: «Πότε συμπληρώνει την απαραίτητη ηλικία; Μήπως θυμάσαι;»

«Είναι λίγο πιο μικρός από τη Νααΐμα, την κόρη της Έισα, και λίγο πιο μεγάλος από τον Αμπντ ελ Μένεεμ, το γιο της Χαντίγκα. Πρέπει να είναι γύρω στα πέντε... Ο πατέρας του μπορεί να αναλάβει την κηδεμονία έπειτα από δύο χρόνια, μόνο τότε. Έτσι δεν είναι, κύριέ μου;»

«Ποιος θα ζει μέχρι τότε; Ό,τι είναι να γίνει ας γίνει...» απάντησε ο Σάιεντ καθώς χασιμουριόταν και συνέχισε: «Α, και πού 'σαι! Ο γαμπρός ήταν ξαναπαντρεμένος».

«Με παιδιά;» ρώτησε η Αμίνα.

«Όχι, δεν του γέννησε παιδιά η πρώτη του γυναίκα», απάντησε ο Σάιεντ.

«Ίσως να φαίνεται έτσι καλύτερα στα μάτια του Έφατ», είπε η Αμίνα.

«Ναι... αλλά μην ξεχνάς την κοινωνική του θέση», είπε ο Σάιεντ με θυμό.

«Αν είναι θέμα κοινωνικής θέσης, κανείς δεν είναι τόσο άξιος όσο ο γιος σου, τουλάχιστον λόγω της δικής σου θέσης», διαμαρτυρήθηκε έντονα η Αμίνα.

Ο Σάιεντ αισθάνθηκε τότε να προσβάλλεται και ενδόμυχα καταράστηκε τον Μοχάμαντ Έφατ για όλα αυτά, παρόλο που αγαπούσε πραγματικά αυτό τον άνθρωπο. Αλλά στη συνέχεια, πιο ήρεμος και προσπαθώντας να παρηγορήσει τον εαυτό του, πρόσθεσε: «Και μην ξεχνάς πως, αν δεν ήταν τόσο επιφυλακτικός και προσεκτικός για τη φιλία μας, δε θα είχε την παραμικρή αντίρρηση να τα ξαναφτιάξουν τα παιδιά μας».

«Ναι, ναι, έχεις δίκιο, κύριέ μου», είπε η Αμίνα, εκφράζοντας και αυτή το ίδιο συναίσθημα. «Είναι η φιλία μας ζωής και δεν είναι παιχνίδι για να παίζει κανείς».

Ο Σάιεντ άρχισε να χασμουριέται πάλι και είπε μουρμουρίζοντας: «Πάρε μαζί σου τη λάμπα βγαίνοντας, Αμίνα».

Η Αμίνα σηκώθηκε πρόθυμα να εκτελέσει την προσταγή του συζύγου της καθώς εκείνος έκλεισε για λίγο τα μάτια του. Ξαφνικά πετάχτηκε όρθιος σαν να ήθελε να αντισταθεί στη νωχέλειά του και κατευθύνθηκε προς το κρεβάτι του. Ξάπλωσε, και σκέφτηκε ικανοποιημένος πόσο ωραίο είναι να αναπαύεσαι έπειτα από τόση κούραση. Ναι, ήταν άνετα και ξεκούραστα παρά τον πονοκέφαλο που τον ενοχλούσε τελευταία αρκετά συχνά. Δόξα τω Θεώ... για όλα... Η τέλεια ηρεμία εξάλλου ανήκε πια στο παρελθόν. Άλλωστε, πάντα υπάρχει κάτι που μας λείπει όταν μένουμε τελείως μόνοι, κάτι όμως που δε γυρίζει πίσω, στέκεται και μας χαιρετάει από μακριά με μιαν ανάμνηση ωχρή σαν το ξεθωριασμένο φως που αφήνει τ' αχνάρια του πάνω στο μικρό παράθυρο της πόρτας μας. Αλλά ας Τον δοξάσει για όλα, για όλα τα αγαθά που απολαμβάνει ο Σάιεντ και που εξαιτίας τους τον φθονούν τόσοι πολλοί. Το μόνο που έμεινε να τον προβληματίζει είναι αν θα έπρεπε να δεχτεί την πρόσκληση.

Αλλά ας περιμένουν οι αποφάσεις για αύριο· μόνο ο Γιασίν δεν μπορεί ν' αναβληθεί για αύριο – είναι πρόβλημα του χτες, του σήμερα και του αύριο. Ο Γιασίν δεν είναι πια παιδί. Είκοσι οχτώ χρόνων δεν είσαι πια μικρός και το πρόβλημά του δεν είναι να βρει άλλη γυναίκα... «Αλλά ο Θεός δεν αλλάζει εκείνους που δε θέλουν ν' αλλάξουν τους εαυτούς τους». Πότε θα 'ρθει εκείνη η μέρα που η Σοφία του Θεού θα λάμψει τόσο, ώστε το φως της να τυλίξει όλο τον κόσμο;

Εκείνη τη στιγμή ο Σάιεντ φώναξε ολόψυχα: «Δόξα τω Θεώ!» Αλλά τι θυμήθηκε τώρα, τι του είχε πει πάλι ο Έφρατ; Πως ο Γιασίν συχνάξει στην Εξμπεκίγια, την κακόφημη περιοχή τη γνωστή για τα «σπίτια» και τα κέντρα διασκέδασης... Την εποχή του Σάιεντ η Εξμπεκίγια είχε άλλη αίγλη... τραγούδι, χορός... Να πάλι, οι μνήμες εκείνης της εποχής τον μελαγχόλησαν, ας δοξάσει το Θεό που έμαθε το μυστικό του Γιασίν πριν απ' όλους τους άλλους, αλλιώς θα γελούσε μέχρι και ο διάβολος από τα βάθη της μαύρης σαρκαστικής καρδιάς του. «Ανοίξτε το δρόμο για τη νέα γενιά», είπε μέσα του. «Οι άλλοι γέρασαν πια...»

Την πρωινή ησυχία τη διέκοψαν το λάλημα του κόκορα και τα απανωτά χτυπήματα πάνω στο ζυμάρι που ακούστηκαν από το δωμάτιο του φούρνου. Το παχουλό σώμα της Ουμ Χάναφι ήταν σκυμμένο πάνω από τη ζύμη κι έκρυβε τη σκάφη. Το φως ενός λυχναριού που ήταν ακουμπισμένο πάνω στο φούρνο φώτιζε το πρόσωπό της και φανέρωνε τα χαρακτηριστικά της, που τελικά δεν είχαν επηρεαστεί και τόσο από το χρόνο. Ίσως μόνο να είχαν γίνει λίγο πιο σκληρά. Στα δεξιά της, πάνω σε μια καρέκλα της κουζίνας, η Αμίνα καθόταν και άπλωνε τη ζύμη για να φτιάξει ψωμί. Συνέχισαν έτσι να δουλεύουν σιωπηλά, ώσπου η Ουμ Χάναφι σταμάτησε να ζυμώνει. Καθάρισε τα χέρια της από τη ζύμη και σκούπισε το ιδρωμένο μέτωπο με τον καρπό της. Ύστερα κούνησε τη γροθιά της που ήταν καλυμμένη με ζύμη κι έμοιαζε σαν να φορούσε γάντι πυγμάχου. «Κυρά μου, έχεις μπροστά σου μια δύσκολη αλλά πολύ νόστιμη μέρα, μπόλικά τα ελέη του Θεού στο σπίτι σου», είπε.

«Πρέπει να παρουσιάσουμε ένα πλούσιο τραπέζι», μουρμούρισε η Αμίνα χωρίς να σηκώσει το κεφάλι της.

«Ο Θεός ευλογεί τις καλές μαγειρίτσες», είπε η Ουμ Χάναφι χαριτολογώντας, μετά έχωσε τα χέρια της πάλι στη σκάφη και άρχισε να παλεύει με τη ζύμη.

«Θα 'πρεπε να μοιράσουμε λίγα από τα φαγητά στους φτωχούς που μαζεύονται έξω από το τζαμί του Χουσεΐν», είπε η Αμίνα.

Η Ουμ Χάναφι τότε χαμογέλασε και μάλωσε με ευγενικό τρόπο την κυρά της. «Δεν έχουμε ξένους ανάμεσά μας, κυρά μου».

«Θα έχει πολλή φασαρία τελικά. Θα είναι κι ο Φουάντ, ο γιος του Γκαμίλ ελ Χαμζάουι. Πήρε κι αυτός το πτυχίο του και ούτε που τον είδαμε ούτε που τον ακούσαμε από τότε», συνέχισε ενοχλημένη η Αμίνα.

«Είναι απλώς μια ευκαιρία για να βρεθούμε όλοι μαζί, όλοι οι αγαπημένοι», επέμεινε η Ουμ Χάναφι.

Μα πώς να ελευθερωθεί η χαρά από την ντροπή και τους φόβους; Παλιά μετρούσε τα χρόνια, ήξερε πότε ο Καμάλ θα έπαιρνε το πτυχίο του... ήταν περίπου τον ίδιο καιρό που θα έπαιρνε ο Φάχμι το πτυχίο της νομικής... Αυτή η γιορτή δεν έγινε ποτέ, ούτε η προσευχή και τα τάματά της πραγματοποιήθηκαν. Δεκαεννιά... είκοσι... είκοσι δύο, είκοσι τρία... είκοσι τέσσερα, στο άνθος της ζωής του. Τον στερήθηκε ξαφνικά, με τέτοιο βάνανσο τρόπο. Αντί να τον χαρεί η ίδια, τον χάρηκε η αγκαλιά της γης... Πόσο πονάει η καρδιά, αλήθεια, με το χαμό του!

«Η κυρα-Έισα θα ξετρελαθεί με τον μπακλαβά... Θυμάσαι τότε, κυρά μου;» είπε η Ουμ Χάναφι.

Ναι, θα ξετρελαθεί η Έισα και η μάνα της. Βράδυ και πρωί, πείνα και φαγητό, ξύπνημα και ύπνος, σαν να μη συνέβη τίποτα. Ξέχνα τους ισχυρισμούς σου πως δεν μπορεί κανείς να ζήσει μετά τους πεθαμένους· έζησες για να ορκίζεσαι στον τάφο του. Όταν την καρδιά ενός ανθρώπου τη χαράζει ο πόνος, δε σημαίνει πως όλος ο κόσμος υποφέρει μαζί του. Το παιδί μου κιόλας έχει ξεχαστεί, έτσι φαίνεται τουλάχιστον, ώσπου να επισκεφτεί κανείς τον τάφο του... Γέμιζες τα μάτια και την ψυχή μου, γιε μου. Τώρα σε θυμούνται μόνο στις γιορτές. Μα τι πάθανε όλοι τους; Είναι άραγε τόσο απασχολημένοι με τη ζωή τους;... Εκτός από εσένα, Χαντίγκα. Εσύ έχεις την καρδιά και το πνεύμα της μάνας σου. Αναγκάστηκα να σου δώσω εγώ κουράγιο για να συνέλθεις. Δεν ήταν έτσι με την Έισα!... Αλλά μη βιάζεσαι, Αμίνα, μην κατηγορείς τόσο γρήγορα. Και αυτή θρήνησε όσο έπρεπε. Και ο Καμάλ, και σ' αυτόν είχε δώσει μερίδιο η θλίψη. Ας είμαστε πιο επιεικείς με τις καρδιές των νέων.

Ο Φάχμι ήταν η αρχή και το τέλος για μένα. Αχ, Αμίνα!... Γέρασες, άσπρισαν τα μαλλιά σου και μοιάζεις με φάντασμα. Έτσι τουλάχιστον λέει η Ουμ Χάναφι. Πάει, καταστράφηκε η υγεία σου, χάθηκαν τα νιάτα σου, κοντεύεις τα πενήντα, κι εκείνος δεν είχε φτάσει καν τα είκοσι. Εγκυμοσύνη, πόνοι στη γέννα, θηλασμός, αγάπη, ελπίδες κι ύστερα τίποτα. Άραγε περνούν τέτοιες σκέψεις από το κεφάλι του κυρίου μου;

Αχ, άφησέ τον αυτόν! Δε θρηνούν οι άντρες όπως οι γυναίκες – μου

το είχες πει, μητέρα μου, ο Θεός να σε αναπαύσει στον παράδεισο που βρίσκεσαι. Αλλά αυτό που με πονάει περισσότερο είναι πως γύρισε στις παλιές του συνήθειες, σαν να μην πέθανε ο Φάχμι, σαν να εξατμίστηκε η ανάμνησή του. Και όχι μόνο αυτό, με κατηγορεί όποτε η θλίψη με καταβάλλει. Δεν είναι κι αυτός πατέρας, όπως εγώ είμαι μάνα;... «Μην αφήνεις να σε επηρεάζουν αυτές οι σκέψεις, παιδί μου», μου έλεγες. «Δεν είναι σωστό να συγκρίνουμε τις καρδιές των άλλων με την καρδιά της μάνας, γιατί εκείνες τότε θα φαίνονται σαν να ήταν φτιαγμένες από πέτρα. Αυτός είναι άντρας, και η θλίψη του άντρα δε μοιάζει με της γυναίκας... Αν οι άντρες παραδίνονταν στον πόνο, θα είχαν πέσει από το βάρος των φορτίων που σηκώνουν. Κόρη μου, πρέπει εσύ η ίδια να τον στηρίζεις όταν τον βλέπεις να θλίβεται. Καημένη κόρη μου, αυτός είναι το στήριγμά σου, το καταφύγιό σου». Χάθηκε αυτή η τρυφερή φωνή. Ο χαμός της ήρθε όταν οι καρδιές είχαν γεμίσει πόνο για το θάνατο του Φάχμι· έτσι, κανείς δεν έμεινε να τη θρηνησει.

Η σοφία αυτής της γυναίκας επαληθεύτηκε, όταν μια από εκείνες τις νύχτες ο Σάιεντ γύρισε σπύτι μεθυσμένος. Είχε πέσει στον καναπέ κι έκλαιγε απαρηγόρητος. Μετά, εσύ η ίδια ήθελες να συνέλθει και να ξεχάσει τον νεκρό γιο του, για πάντα. Εσύ η ίδια... Δε θυμάσαι εκείνες τις φορές; Κι ύστερα, ξέρεις τι είναι το χειρότερο απ' όλα; Είναι η ίδια η ζωή και η επιθυμία σου να τη ζήσεις. Έτσι είναι η ζωή, αυτά λέγονται γι' αυτήν κι εσύ πρέπει να τα επαναλάβεις και να τα πιστέψεις. Θυμάσαι κάποτε που αισθάνθηκες φθόνο όταν ο Γιασίν είχε αναρρώσει και συνέχισε την άσπατη ζωή του όπως πρώτα; Μη βιάζεσαι, να έχεις πίστη και υπομονή. Άφησε τον εαυτό σου στη δύναμη του Θεού, γιατί ό,τι έχεις το έχεις από Αυτόν. Εσύ είσαι η μάνα του Φάχμι και θα μείνεις για πάντα η μάνα του Φάχμι. Όσο ζω θα είμαι η μητέρα σου κι εσύ ο γιος μου... Για πάντα...

Τα χτυπήματα στο ζυμάρι συνεχίστηκαν.

Ο Σάιεντ άνοιξε τα μάτια του και αντίκρισε το φως της ημέρας – το φως αυτό που έρχεται νωρίς το πρωί και ξυπνάει την πλάση. Τεντώθηκε, χασμουρήθηκε αργά και δυνατά, μ' έναν ήχο που ακούστηκε σαν παράπονο και διαμαρτυρία. Μετά ανασηκώθηκε πάνω στο κρεβάτι και στήριξε τα χέρια στα τεντωμένα πόδια του. Η πλάτη του είχε γείρει και το πάνω μέρος του λευκού νυχτικού ήταν μου-

σχεμένο από τον ιδρώτα. Κούνησε το κεφάλι δεξιά και αριστερά, σαν να 'θελε να διώξει από πάνω του μια υπνηλία που τον ακινητούσε. Ύστερα γλίστρησε τα πόδια του στο πάτωμα και κατευθύνθηκε προς το μπάνιο για να πλυθεί με κρύο νερό. Το κρύο νερό ήταν το μόνο φάρμακο που τον βοηθούσε να ανακτήσει την πρωινή του σωματική και πνευματική ισορροπία. Ελευθερώθηκε από τα ρούχα του και, καθώς βρέθηκε κάτω από την ορμή του νερού, θυμήθηκε την πρόσκληση που του έκαναν την προηγούμενη νύχτα. Η καρδιά του αναπήδησε από τη θύμηση αυτή και από την τονωτική αίσθηση του κρύου νερού πάνω στο σώμα του.

Ο Άλι Αμπντ ελ Ραχίμ του είχε πει: «Κοίταξε λίγο πίσω σου, σκέψου τις παλιές αγάπες σου... Δεν μπορεί να συνεχιστεί έτσι η ζωή σου για πάντα, σε ξέρω καλύτερα από όλους τους άλλους εγώ». Άραγε να τολμούσε ένα νέο βήμα; Για πέντε ολόκληρα χρόνια δίσταζε να το κάνει. Τι να ήταν αλήθεια αυτό που τον συγκρατούσε; Μήπως ήταν η μετάνοια ενός πονεμένου πιστού; Ή μήπως ο φόβος και η ντροπή; Ήταν μήπως η πίστη του; Γι' αυτή δεν ήταν απόλυτα σίγουρος αν πριν από καιρό τον είχε εγκαταλείψει. Δε θυμόταν, δεν ήθελε να θυμηθεί, κι έπειτα, στα πενήντα πέντε, δε λέγεται κανείς νέος. Ξαφνικά κάτι τάρaxε τις σκέψεις του, τι ήταν αυτό; Έτσι ακριβώς αισθάνθηκε όταν του πρότειναν οι φίλοι του να γυρίσει στις παλιές συγκεντρώσεις, με ποτό και μουσική· είχε δεχτεί. Άραγε να δεχτεί τώρα για χάρη των γυναικών που λάτρεψε; Άλλωστε, ποτέ ο πόνος δε ζωντάνευε νεκρό.

Μήπως ο Θεός μάς διέταξε να θάψουμε τους εαυτούς μας μαζί με αυτούς που πέθαναν; Ο πόνος κόντεψε να τον αποτελειώσει τον πρώτο χρόνο του πένθους και του θρήνου. Ένας ατέλειωτος χρόνος χωρίς ποτό και μουσική. Το παραμικρό αστείο δε βγήκε από το στόμα του. Και γέρασε, τα μαλλιά του άσπρισαν ξαφνικά. Ναι, εκείνη τη χρονιά του πρωτοεμφανίστηκαν τα λευκά μαλλιά. Αργότερα γύρισε στο ποτό και στη μουσική για χάρη των φίλων του, που κι αυτοί τα είχαν απαρνηθεί για συμπαράσταση στο πένθος του. Έτσι το άρχισε πάλι το ποτό. Πρώτα γιατί εξαντλήθηκε η υπομονή του και μετά για τους τρεις φίλους του, που στερήθηκαν τη διασκέδαση για χάρη του. Δεν έμοιαζαν με τους άλλους. Οι άλλοι θρήνησαν για λίγο αλλά ύστερα μοίρασαν τις νύχτες τους ανάμεσα σε στεγνές και σε γεμάτες μουσική, ποτό και διασκέδαση. Και ποιος μπορεί να τους κατηγορήσει γι' αυτό;

Οι τρεις αγαπημένοι σου φίλοι δε γεύτηκαν από τη ζωή ό,τι κι εσύ δεν μπορούσες να γευτείς. Σιγά σιγά επέστρεψες κι εσύ στις χαρές της ζωής, εκτός από τη συντροφιά των γυναικών. Ίσως δεν επέμεναν τόσο πολύ οι άλλοι γι' αυτές. Πόσο πονούσες όμως ακόμη; Δεν είχες παρασυρθεί κι όταν ακόμα η Ζεμπέντα έστειλε την αγγελιαφόρο της με το μήνυμα. Αρνήθηκες ακόμη και τη μάνα της Μίριαμ με αξιοπρέπεια. Αντιστάθηκες, αποφασισμένος να μην ξαναγυρίσεις ποτέ πίσω. Κατά καιρούς αναρωτήθηκες πώς θ' άντεχες την αγκαλιά μιας γυναίκας, όταν ο δικός σου γιος, ο Φάχμι, είναι θαμμένος στην αγκαλιά της γης; Αχ... τι πόνος... πόσο αδύναμοι είμαστε μπροστά στον πόνο. Μόνο ο Θεός μπορεί να μας λυπηθεί και να τον απαλύνει. «Άφησέ τον να θρηνεί, ποιος ξέρει αν θα ζει μεθαύριο»... Ποιος μίλησε τόσο σοφά; Ένας από τους δύο πρέπει να ήταν, ο Άλι Αμπντ ελ Ραχίμ ή ο Ιμπραήμ ελ Φαρ. Ο Μοχάμαντ Έφατ δε φημίζεται για τη σοφία του. Αρνήθηκε τα παρακάλια μου. Άκου να παντρέψει το κορίτσι του με ξένο... Με ξεγέλασε όταν μου μίλησε για αδελφική φιλία. Δεν μπόρεσε να ξεπεράσει το θυμό του, αλλά φρόντισε καλά να μου το κρύψει και να με εξαπατήσει... Αλλά τι πιστός και συμπονετικός, Θεέ μου! Θυμάσαι πόσο έκλαψε στο νεκροταφείο; Αυτός δεν είναι που είπε: «Φοβάμαι για σένα μην ξεκουτιάσεις. Έλα στο ποταμόπλοιο». Και καθώς με είδε διστακτικό είπε πάλι: «Ας είναι για μια αθώα επίσκεψη μόνο... Δε θα σου βγάλει κανείς τα ρούχα με το ζόρι ούτε θα σε ρίξει στην αγκαλιά καμιάς».

Δε θρήνησα και λίγο... Ο Θεός ξέρει πόσο πολύ υπέφερα. Με το θάνατο του Φάχμι πέθανε ένα μεγάλο κομμάτι του εαυτού μου. Πέθανε η μεγαλύτερη, η πρώτη μου ελπίδα στη ζωή. Ποιος θα με κατηγορήσει αν ψάξω να βρω λίγη παρηγοριά; Και όταν ακόμη γελάω η καρδιά μου είναι πληγωμένη... Άραγε πώς να είναι αυτές τώρα; Πόσο να τις άλλαξε άραγε ο χρόνος;... Πέντε ολόκληρα χρόνια πέρασαν, σίγουρα έχουν αλλάξει.

Ο Καμάλ άνοιξε τα μάτια του. Το ροχαλητό του Γιασίν ακουγόταν δυνατά μέσα στο δωμάτιο. Ο Καμάλ δε συγκράτησε την επιθυμία του να του φωνάξει, όχι τόσο για να τον ξυπνήσει αλλά περισσότερο για να τον πειράξει. Συνέχιζε να του φωνάξει μέχρι που ο Γιασίν

έβγαλε μια φωνή που θύμιζε κραυγή πληγωμένου ζώου και γυρίζοντας το βαρύ του σώμα έκανε το κρεβάτι να τριξεί σαν κάποιον που μούγκριζε από πόνο. Ο Γιασίν αναστέναξε και άνοιξε τα κατακόκκινα μάτια του. Είχε τη γνώμη ότι δεν υπήρχε λόγος να βιαστεί, γιατί κανένας από αυτούς δεν έμπαινε στο μπάνιο προτού τελειώσει ο πατέρας τους. Με τη νέα διαρρύθμιση του σπιτιού, δε χρησιμοποιούσαν πια το μπάνιο του πρώτου ορόφου.

Αυτή η αλλαγή έγινε πριν από πέντε χρόνια, όταν μετέφεραν τα δωμάτια στον πάνω όροφο, εκτός από το σαλόνι και την τραπεζαρία, που ήταν λιτά επιπλωμένα. Ο Γιασίν και ο Καμάλ δεν ενθουσιάστηκαν με την ιδέα να μοιραστούν τον ίδιο όροφο με τον πατέρα τους, αλλά δεν έφεραν αντίρρηση από σεβασμό στην επιθυμία των γονιών τους. Εξάλλου στον πρώτο όροφο δεν έμπαινε πια ψυχή και οι επισκέπτες έρχονταν όλο και πιο σπάνια.

Ο Γιασίν έκλεισε τα μάτια του, αλλά δεν μπόρεσε να ξανακοιμηθεί. Η εικόνα της Μίριαμ κυριάρχησε στη φαντασία του, ανάβοντας και πάλι τις αισθήσεις του. Ένα στρογγυλό πρόσωπο με δύο μαύρα μάτια στο κέντρο της φιλντισένιας εκείνης όψης. Ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα των φαντασιώσεών του και αφέθηκε στη μαγεία τους.

Πριν από μερικούς μήνες δεν υπήρχε αυτό το πρόσωπο γι' αυτόν, μέχρι τότε που άκουσε την Ουμ Χάναφι εκείνο το απόγευμα να συζητάει με τη μητριά του: «Η κυρα-Μίριαμ χώρισε και γύρισε στη μάνα της». Εκείνη τη στιγμή έφερε στο νου του τη Μίριαμ και τον Άγγλο στρατιώτη, το φίλο του Καμάλ, που το όνομά του του διέφευγε. Ύστερα θυμήθηκε πόσο έντονο έγινε το ενδιαφέρον του γι' αυτή, ειδικά μετά το ρεζίλημα. Πριν το συνειδητοποιήσει, άναψε μέσα στο μεγάλο του μια φωτεινή πινακίδα, μια διαφημιστική πινακίδα όπως αυτές της νύχτας. Πάνω της έγραφε: «Η Μίριαμ!... Η γειτόνισσά σου!... Μόνο ένας τοίχος σάς χωρίζει!... Ζωντοχέρα!... Και με τι ιστορία!... Μεγάλο λαχείο...»

Τότε όμως προσπάθησε να αποτρέψει τον εαυτό του με αυτές τις σκέψεις. Η θύμηση του Φάχμι και η σχέση που είχε με τη Μίριαμ τον τάραζε. Πρόσταξε τον εαυτό του να κλείσει αυτή την πόρτα πίσω του για πάντα και να μετανοήσει για τις σκέψεις που έκανε. Ας μείνουν κρυφές, ένα δικό του μυστικό, ολοδικό του.

Ύστερα από λίγες ημέρες την αντάμωσε στο Μούσκι μαζί με τη

μητέρα της. Οι ματιές τους συναντήθηκαν ξαφνικά, καθώς εκείνη τον είχε αναγνωρίσει. Το βλέμμα της έκανε την καρδιά του να φτερουγίσει. Η όμορφη φιλντισένια επιδερμίδα της, τα τονισμένα με κολμάτια της και το σώμα της που έσφυζε από νιάτα και ζωντάνια του άφησαν μια γλυκιά επιθυμία. Του θύμισε τη Ζείναμπ στα νιάτα της, καθώς της έμοιαζε κιόλας.

Συνέχισε το δρόμο του με τις σκέψεις του πιο έντονες. Σε λίγο, όταν έφτασε στο υπόγειο καφενείο του Άχμαντ Αμπντου, μια λυπητερή ανάμνηση σκίασε το μυαλό του και τον μελαγχόλησε. Θυμήθηκε τον Φάχμι, την όψη του, τη χαρακτηριστική ομιλία του, τις κινήσεις του... Το πάθος του εξαμίστηκε, τον είχε κιόλας καταβάλει η λύπη. Έπρεπε να τα σταματήσει όλα. Γιατί;

Μια ώρα αργότερα, μέρες αργότερα, ή όποτε ρωτούσε τον εαυτό του, η απάντηση ήταν πάντα η ίδια: Φάχμι. Αλλά τι σχέση να είχαν αυτοί οι δύο; Κάποτε ήθελε να την αρραβωνιαστεί, γιατί δεν το έκανε; Ο πατέρας σου δε συμφωνούσε. Αυτό είναι. Ίσως ήταν η πρωταρχική αιτία. Τι έγινε μετά; Μετά έγινε το σκάνδαλο με τον Άγγλο... κι έτσι έσβησε κάθε ίχνος ενδιαφέροντος... ξεθώριασε... Βέβαια! Κατά πάσαν πιθανότητα ο Φάχμι την είχε σβήσει από το μυαλό του... Πρώτα την ξέχασε και μετά την έδιωξε.

Ναι, μια ανύπαρκτη σχέση ήταν όλη κι όλη! Αλλά και πάλι σαν αδελφός του πώς πρέπει να αισθάνομαι;... Μήπως υπάρχει καμιά αμφιβολία για τα αισθήματά μου γι' αυτόν;... Καμιά απολύτως! Χίλιες φορές καμιά!... Και το κορίτσι;... Μήπως δεν αξίζει; Είδες το πρόσωπό της; Το σώμα της; Τι περιμένεις;... Την κοίταζε κρυφά από το παράθυρο, αλλά πολλές φορές και στην ταράτσα την περιμένε να βγει. Όμως γιατί χώρισε; αναρωτήθηκε και πάλι. Αν ήταν για τον κακό χαρακτήρα του άντρα της, τότε καλά έκανε, ήταν τυχερή. Αν όμως ήταν δικό της το λάθος; Ε, τότε, εσύ είσαι ο τυχερός.

«Έλα σήκω... Θα σε ξαναπάρει ο ύπνος», είπε ο Καμάλ και διέκοψε τις σκέψεις του.

Ο Γιασίν χασμουρήθηκε, προσπάθησε να χτενίσει τα ανακατεμένα του μαλλιά με τα χοντρά του δάχτυλα. Κοίταξε τον Καμάλ. «Αχ, τυχερέ! Άρχισαν οι σχολικές διακοπές σου!» είπε.

«Γιατί; Εγώ δεν ξύπνησα πρώτος;» τον ρώτησε ο Καμάλ.

«Και όμως, μπορούσες να κοιμηθείς περισσότερο», του απάντησε.

«Όπως βλέπεις, δεν ήθελα», συνέχισε ο Καμάλ.

«Ποιο ήταν το όνομα του Άγγλου στρατιώτη που ήταν φίλος σου παλιά;» τον ρώτησε μ' ένα γέλιο, αλλάζοντας έτσι θέμα.

«Τζούλιαν».

«Α, ναι... Τζούλιαν».

«Πώς και τον θυμήθηκες αυτόν, έτσι ξαφνικά;» ρώτησε ο Καμάλ.

Τι αστεία πράγματα λέμε; συνέχισε τις σκέψεις του ο Γιασίν. Ο ίδιος δεν ήταν ανώτερος από τον Τζούλιαν; Αν μη τι άλλο, ο Τζούλιαν είχε έρθει εδώ προσωρινά, ενώ αυτός ήταν μόνιμος κάτοικος. Υπάρχει κάτι στο πρόσωπό της που σου χαμογελάει διαρκώς. Σίγουρα θα έχει προσέξει πόσο συχνά ανεβαίνεις στην ταράτσα!... Για θυμήσου τον Τζούλιαν! Δεν είναι από αυτές που χάνουν τέτοιες ευκαιρίες... Ανταποκρίθηκε στο χαιρετισμό σου την πρώτη φορά και γύρισε το πρόσωπό της χαμογελώντας. Τη δεύτερη φορά γέλασε. Τι καταπληκτικό γέλιο, Θεέ μου!... Την τρίτη σου έκανε νόημα να προσέχεις μη σε δουν οι γείτονες από τις άλλες ταράτσες. «Θα ξαναγυρίσω το βραδάκι», είπε. Και τότε τόλμησες να ρωτήσεις: «Δε σου έστειλε ο Τζούλιαν χαιρετισμούς σήμερα;» Απάντησε θυμωμένα: «Αγάπησα τον Άγγλο όταν ήμουνα μικρή! Τώρα μισώ όλους τους Άγγλους».

«Ο Σάαντ Ζαγλούλ, ο ήρωάς σου, είχε αρχίσει να εξυμνεί τη φιλία του με τους Άγγλους», γύρισε και είπε στον Καμάλ.

«Μα το Θεό, θα τους μισώ και αν ακόμη μείνω μόνος», διαμαρτυρήθηκε έντονα ο αδελφός του.

Αντάλλαξαν τότε σιωπηλά βλέμματα. Ξαφνικά ακούστηκε ο θόρυβος από τα τσόκαρα του Σάιεντ καθώς γύριζε στην κάμαρά του. Ο Γιασίν κατέβηκε πρώτος από το κρεβάτι και βγήκε από το δωμάτιο ενώ ακόμα χασμουριόταν. Ο Καμάλ γύρισε πλάγια πάνω στο δικό του κρεβάτι, κοίταζε αφηρημένα γύρω του κι ο νους του έτρεξε μακριά.

Το θέρετρο του Ρας ελ Μπαρ ας είναι τυχερό που σ' έχει. Τέτοια αγγελική επιδερμίδα όπως η δική σου δεν είναι για τον καυτό αέρα του Καΐρου. Ας σε χαρεί η άμμος, το κυματάκι κι ο αέρας. Εσύ απόλαυσε το θέρετρό σου και εξύμνησε την ομορφιά του. Τα μάτια σου ας γεμίσουν χαρά και ευδαιμονία. Όσο για μένα... Εγώ που κοιτάζω τα μάτια σου με τόση λαχτάρα, ας περιμένω. Πώς να είναι αυτό το μέρος που σε μάγεψε τόσο πολύ; Όταν γυρίσεις... μόνο τότε, η μαγική σου φωνή θα γεμίσει τ' αυτιά μου. Μα πώς να είναι εκεί άρα-

γε; Μακάρι να ΄ξερα. Λένε πως εκεί οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι σαν τον αέρα, ανταμώνουν στην αγκαλιά της θάλασσας... και φλερτάρουν. Υπάρχουν τόσα φλερτ όσοι και οι κόκκοι της άμμου. Όμως εγώ... Εγώ καταναλώνομαι στην κάψα της αναμονής ανάμεσα σ' αυτούς τους τοίχους. Δεν ξεχνώ το πρόσωπό σου όταν με τόση χαρά ήρθες να μου πεις: «Αύριο φεύγουμε για το Ρας ελ Μπαρ. Αν ήξερες τι όμορφα που είναι εκεί!»

Εγώ τότε θα ΄πρεπε να γευτώ το φαρμάκι της αναμονής, όπως κάποιος που πίνει δηλητήριο μέσ' από ένα μπουκέτο ευωδιαστά λουλούδια... Γιατί να μη ζηλέψω όλα αυτά τα άψυχα που σε περιτριγυρίζουν και σε κάνουν ευτυχισμένη αφού εγώ δεν μπορώ; Δεν πρόσεξες πόσο δυστυχής ήμουν όταν με αποχαιρέτησες; Σίγουρα όχι... όχι, γιατί ήμουν ένας ανάμεσα σε πολλούς. Αλλά γιατί, αγαπημένη μου, δε με παρατηρείς και δε με προσέχεις; Γιατί για σένα είμαι κάτι ανάξιο προσοχής;... Είσαι υπέροχα φτιαγμένη για να μας κοιτάς από ψηλά με μάτια που περιπλανιούνται σε ένα θεϊκό βασίλειο πέρα από τις γνώσεις σου.

Κι έτσι σταθήκαμε εκεί κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο. Εσύ αναμμένος δαυλός από χαρά και ευτυχία, εγώ αποκαϊδι της μελαγχολίας και της δυστυχίας μου. Χαίρεσαι μιαν απόλυτη ελευθερία και δεν υποτάσσεσαι παρά μόνο σε νόμους που δεν μπορώ να συλλάβω. Ενώ εμένα μια ακατανίκητη δύναμη μ' έχει βάλει σε μια τροχιά γύρω από σένα σαν να είσαι εσύ ο Ήλιος κι εγώ η Γη.

Μήπως βρήκες κοντά στη θάλασσα την ελευθερία που δεν είχες ούτε καν ονειρευτεί στην Αμπασίγια; Όχι βέβαια! Μαζί με την αλήθεια ότι είσαι το παν για μένα είναι και η αλήθεια ότι δεν είσαι σαν τις άλλες. Αφήνεις τ' αγνάρια των ποδιών σου στον κήπο του παλατιού σου και στο δρόμο που περνάς, και στην καρδιά κάθε φίλου τις μνήμες και τις ελπίδες. Μια νεαρή γυναίκα που υπόσχεται πολλά αλλά είναι απλησίαστη.

Μοιάζεις σαν ένα δώρο που η Ανατολή υποσχέθηκε στη Δύση. Απορώ τι θα υποσχεθείς πάλι εκεί όπου η ακτή είναι τόσο μεγάλη, ο ορίζοντας τόσο μακριά και οι παραλίες γεμάτες από θαυμαστές. Τίποτα καινούργιο εύχομαι!

Ελπίδα μου ή μήπως δυστυχία μου;

Το Κάιρο χωρίς εσένα είναι μια πόλη που αναδίνει ασχήμια,

μελαγχολία και μοναξιά. Μπορεί να έχει αξιοθέατα και μοναδικά χαρακτηριστικά, αλλά δε μιλάει στα συναισθήματα ούτε στην καρδιά κανενός. Μοιάζει με αρχαίο φαραωνικό τάφο που δεν άδειασε ποτέ από τις αναμνήσεις του. Δεν υπάρχει μέρος στο Κάιρο που να με παρηγορεί, να με συναρπάξει ή να με διασκεδάξει. Μερικές φορές μάλιστα αισθάνομαι ότι πνίγομαι φυλακισμένος, μόνος, καθώς περιπλανιέμαι άσκοπα εδώ κι εκεί.

Τι περιέγραφα που αισθάνομαι! Μήπως μου στέρησες την ελπίδα με την απουσία σου; Όχι! Είσαι η μοίρα μου, το πεπρωμένο μου, είσαι σαν την επιθυμία. Με κρατάς κάτω από τα φτερά σου δροσερό και ήρεμο ακόμα κι όταν οι προσδοκίες μου μένουν ορφανές. Ποια γνώση να προσπαθεί κανείς να ανακαλύψει σ' αυτό το σκοτάδι όταν η άλλη πλευρά της Γης φεγγαβολάει; Θέλω να γευτώ τη ζωή ως την τελευταία της μικρή γουλιά, έστω κι αν αυτό με κάνει να πονέσω. Όταν βρίσκεσαι εκεί, η καρδιά μου χτυπάει στην ανάμνηση της υπέροχης ύπαρξής σου. Πριν σε γνωρίσω, δεν το 'ξερα αυτό το συναίσθημα. Σήμερα, αύριο ή έπειτα από μια ζωή, στην Αμπασίγια ή στο Ρας ελ Μπαρ ή στην άκρη της γης, η εικόνα σου δε θα σβήσει ποτέ.

Δύο μαύρα μάτια, φρύδια που σμίγουν, μια λεπτή ίσια μύτη, ένα πρόσωπο σαν το μπρούντζινο φεγγάρι, μακρύς λαιμός – όλα αυτά συνθέτουν μια όμορφη οπτασία. Η μαγεία σου σε κάνει να την περιγράφεις όπως τα γιασεμιά και τα νυχτολούλουδα. Αυτή η εικόνα γέμισε τη ζωή μου. Όταν πεθάνω θα ξεπεράσει τα εμπόδια και τις δυσκολίες: θα είναι το πεπρωμένο μου και η μοίρα μου, γιατί σ' αγάπησα τόσο πολύ. Κι αν αυτό δε γίνεται, πες μου ποιο θα είναι το νόημα της ζωής μας και ποια χαρά να περιμένουμε με λαχάρα μετά το θάνατο;

Αν δεν έχεις αγαπήσει, ποτέ μην ισχυριστείς ότι κατέχεις τη φιλοσοφική λίθο. Το ν' ακούς, να βλέπεις, να γεύεσαι, να είσαι σοβαρός ή παιχνιδιάρης, στοργικός ή νικητής είναι ασήμαντες χαρές για έναν άνθρωπο που η καρδιά του έχει πλημμυρίσει από αγάπη.

Από την πρώτη κιόλας στιγμή, πριν ακόμη φύγουν τα μάτια μου από πάνω της, ήμουν σίγουρος πως θα ήταν για πάντα. Ήταν μια γρήγορη απόφαση της στιγμής: μια από εκείνες τις στιγμές που μπορεί να προκαλέσουν τη σύλληψη ενός παιδιού ή ένα σεισμό. Θεέ μου, δεν είμαι πια ο ίδιος!

Η καρδιά μου συγκρούστηκε με τους τοίχους του στήθους μου

καθώς τα μυστικά της μαγείας μού αποκαλύφθηκαν. Το μυαλό μου αγωνίστηκε τόσο πολύ, που κόντεψε ν' αγγίξει την τρέλα. Η χαρά λοξοδρόμησε, κόντεψε να φτάσει στον πόνο. Οι χορδές της ύπαρξής μου και της ψυχής μου πάλλονταν και συνέθεσαν μια κρυφή μελωδία. Το αίμα μου ούρλιαζε για να βρει βοήθεια. Ω δύναμη της αγάπης! Μπορείς να κάνεις τον τυφλό να δει, τον κουτσό να περπατήσει, το νεκρό να ξαναβρεί τη ζωή.

Σ' εξόρκισα, αγαπημένη μου, με ό,τι είχα περάσει στη ζωή μου, να μη μ' εγκαταλείψεις. Θεέ μου! Εσύ είσαι ο Κύριός μου στους ουρανούς, αυτή ο Θεός μου στη γη.

Πίστεψα πως ό,τι πέρασα στη ζωή μου ήταν μόνο ένας πρόλογος για τη χαρά της αγάπης που ακολούθησε. Δεν πέθανα μικρός και δεν πήγα σε άλλο σχολείο εκτός από του Φουάντ Α', και δεν έκανα φίλους εκτός από τον Χουσέν και δεν... και δεν... Όλα αυτά για να πάω μια μέρα καλεσμένος στο αρχοντικό του Σαντάντ.

Τι θυμήθηκα τώρα! Κοντεύει η καρδιά μου να γίνει κομμάτια. Ήμουν μαζί με τον Χουσέν απορροφημένος στη συζήτησή μας, ώσπου ακούσαμε εκείνη τη μελωδική φωνή να μας χαιρετάει. Γύρισα να κοιτάξω και κατάπληκτος αντίκρισα εκείνο το κορίτσι. «Ποια είναι αυτή;» σκέφτηκα. Πώς ένα κορίτσι τολμάει να εισβάλλει σε μια παρέα αγοριών; Αλλά γρήγορα αποφάσισα να εγκαταλείψω τις απορίες μου και να παραμερίσω κανόνες και έθιμα.

Είχα ν' αντιμετωπίσω ένα πλάσμα που σίγουρα δεν είχε δημιουργηθεί σ' αυτή τη γη. Έδειχνε σαν να ήξερε όλους τους άλλους, εκτός από μένα. Ο Χουσέν τότε άρχισε τις συστάσεις: «Ο φίλος μου ο Καμάλ... η αδελφή μου η Άιντα».

Εκείνη τη νύχτα κατάλαβα γιατί είχα γεννηθεί... γιατί δεν πέθανα... γιατί με έσπρωξε η μοίρα μου στην Αμπασίγια, στο αρχοντικό της οικογένειας Σαντάντ.

Μα πότε είχε γίνει αυτό; Μόνο την ημέρα θυμάμαι, ήταν Κυριακή αργία στο γαλλικό σχολείο, κατά σύμπτωση συνέπεσε επίσημη αργία και στα κρατικά σχολεία. Μάλλον ήταν στα γενέθλια του Προφήτη. Έτσι, έγινε και η δική μου ημέρα γέννησης.

Αλλά τι σημασία έχει η ημερομηνία; Η μαγεία του ημερολογίου είναι να μας υπενθυμίσει και να ζωντανέψει τις μνήμες μας, αλλά δε μας επιστρέφει ποτέ τίποτα. Θα συνεχίζεις να ψάχνεις πάντα έτσι:

Δεύτερη τάξη του γυμνασίου. Οκτώβριος ή αρχές Νοεμβρίου, κατά τη διάρκεια της περιόδου της Σάαντ Ζαγλούλ στην Άνω Αίγυπτο και πριν εξοριστεί για δεύτερη φορά. Ακολούθησε τη μνήμη σου, τα επεισόδια και τα γεγονότα. Το μόνο που θα καταφέρεις είναι ν' αγκισπρωθείς περισσότερο πάνω στην απογοήτευση για μια χαμένη χαρά και ένα χτες που πέθανε για πάντα.

Αν είχες απλώσει το χέρι σου όταν σε σύστηναν, όπως σκέφτηκες για μια στιγμή να κάνεις, τότε θα είχες τη χαρά να νιώσεις το άγγιγμά της. Τώρα όμως τη φαντάζεσαι αδιάκοπα, με συναισθήματα γεμάτα αμφιβολία και έκσταση. Τώρα, αυτή είναι για σένα ένα άυλο ον που δεν μπορείς ν' αγγίξεις. Έχασες την ευκαιρία όπως τ' όνειρο που χάνεται μέσα στο χρόνο.

Μετά έστρεψες την προσοχή σου στους φίλους σου και συνέχισες τη συζήτησή σας, με τη διαφορά πως τώρα είχες σωριαστεί στην καρέκλα σου κάτω από το περίπτερο στον κήπο. Σε είχε κυριέψει μια απορία για τους ανθρώπους που ζουν στην αρχαία γειτονιά σου στο Χουσέιν και αναλογιζότανες: Άραγε αυτά τα καινούργια έθιμα έχουν σχέση μόνο με τ' αρχοντικά; Ή είναι εισαγόμενα έθιμα από την καρδιά του Παρισιού, εκεί όπου η λατρεμένη του μεγάλωσε; Ύστερα βυθίστηκες στη ζεστασιά της φωνής της, απολαμβάνοντας τη χροιά της και καταπίνοντας κάθε ήχο και κάθε συλλαβή που αυτή άρθρωνε. Κακόμοιρο αγόρι, δεν κατάλαβες τότε πως είχες ξαναγεννηθεί; Και σαν νεογέννητος, έπρεπε να γαλουχηθείς σε μια καινούργια ζωή και να συνηθίσεις τους φόβους και τα δάκρυά της...

«Απόψε θα πάμε να δούμε την “Κοκέτα”», ακούστηκε η μελωδική της φωνή.

«Σ' αρέσει η Μουνίρα ελ Μαχντέγια;» ρώτησε χαριτολογώντας ο Ισμαήλ.

Δίστασε για λίγο, όπως άρμοζε σε μια μισοπαριζιάνα δεσποινίδα, κι ύστερα απάντησε: «Η μαμά μου τη θαυμάζει».

Τότε άρχισε μια συζήτηση για τους εξαιρετικούς μουσικούς της εποχής: τη Μουνίρα ελ Μαχντέγια, τον Σάιεντ Νταρούις, τον Σάλεχ Αμπντ ελ Χάι και τον Αμπντ ελ Λατίφ ελ Μπάνα. Και ξαφνικά, εκείνη η μαγική φωνή με ρώτησε: «Καμάλ, σ' αρέσει η Μουνίρα;»

Ακόμη θυμάμαι αυτό το απρόσμενο κάλεσμα της φωνής της και τη φυσική μουσική που την ακολουθούσε. Δεν ήταν απλή ομιλία, ήταν

μια ολοκληρωμένη μελωδία, μια τέλεια μαγεία, που καταστάλαξε στα βάθη της ψυχής μου. Έμοιαζε με θεική φωνή που κατέβαινε από τους ουρανόους και απευθυνόταν μόνο στη δική σου καρδιά, κανενός άλλου. Επανελάβε το όνομά σου, κι εσύ, για μια μικρή στιγμή, γεύτηκες όλη τη δόξα κι όλη την ευδαιμονία.

Τότε είναι που σου ήρθε να φωνάξεις δυνατά τα λόγια του Προφήτη: «Ντύστε με... σκεπάστε με!» Ύστερα της απάντησες, αν και δε θυμάμαι τι ακριβώς της είπες. Έμεινε για μερικά λεπτά ακόμα. Πριν σε αποχαιρετήσει, τα γοητευτικά μαύρα μάτια της, τονισμένα από την υπέροχη ομορφιά του προσώπου της, σου έστειλαν μια ματιά γεμάτη ειλικρίνεια και τόλμη. Μια ειλικρίνεια που πήγαζε από την εμπιστοσύνη που είχε στον εαυτό της και όχι από ανευθυνότητα ή αλαζονεία. Και μια τόλμη που άλλοτε σε έλκυε και άλλοτε σε απωθούσε. Η ομορφιά της, μοναδική και ασύγκριτη, έμοιαζε με τη σκιά μιας υπέροχης μαγείας που ήταν κρυμμένη μέσα της. Για ποιους από τους δύο λόγους την αγάπησε; Είναι και οι δύο γοηφοί. Ο τρίτος γοηφοί είναι η αγάπη του. Ξανάρχεται καθημερινά εκείνη η στιγμή στο νου του. Οι αναμνήσεις είναι βαθιά ριζωμένες στην καρδιά του, δεν έχουν χρόνο, τόπο, ονόματα ή φίλους, είναι η ίδια η ζωή του.

Πολλές φορές αναρωτιέται με αμφιβολία: «Υπήρχα σ' αλήθεια σ' αυτή τη ζωή πριν τη γνωρίσω; Υπήρχε χρόνος που διένυσα πριν από αυτή;» Ίσως να σε μέθυσε η ευτυχία και δε θρήνησες ό,τι χάθηκε από το παρελθόν σου. Ίσως να σ' έκαψε ο πόνος κι έλιωσε τη λύπη και την ηρεμία της ψυχής σου, που δεν υπάρχουν πια.

Άρχισες να αναζητάς παρηγοριά και γιατρεία στα πνευματικά φάρμακα, ψάχνοντας στη φύση, στην επιστήμη, στην τέχνη και συχνά στη λατρεία του Θεού. Η καρδιά σου αφυπνίστηκε και τώρα με πάθος υπερασπίζεσαι την αγάπη.

«Άνθρωποι! Αγαπήστε ή πεθάνετε!»

Βαδίζεις με υπερηφάνεια στους δρόμους, αισθάνεσαι ανώτερος από τους άλλους, γιατί φωτίζεσαι από την αγάπη και τα μυστικά της. Μια γέφυρα στολισμένη με λουλούδια σ' έχει ενώσει με τον ουρανό. Άλλοτε πάλι μόνος, σε κυριεύει ο πόνος και η αδυναμία· σε καθηλώνουν στον μικρό, μέτριο και σκληρά θνητό κόσμο σου.

«Θεέ μου, πώς μπορεί κανείς να ξαναγεννηθεί;»

Αυτή η αγάπη μοιάζει με αδυσώπητο τύραννο, πετάει πάνω από

σένα και πάνω απ' όλες τις αξίες που έμαθες, και σε γεμίζει με δέος. Μήπως είναι προσβλητικό γι' αυτή να αγνοεί τα αποδεκτά από όλους ήθη κι έθιμα; Σίγουρα όχι... Θα ήταν πιο προσβλητικό γι' αυτή να τ' ακολουθήσει. Αναρωτιέσαι κατά καιρούς: «Τι περιμένεις από την αγάπη της;» Και απλώς απαντάς: «Να την αγαπώ».

Όταν η ζωή μπαίνει ορμητικά στην ψυχή, πρέπει να αναρωτιόμαστε ποιος είναι ο σκοπός της. Δεν υπάρχει σκοπός, δεν υπάρχει κίνητρο, η συνήθεια είναι αυτή που ενώνει την αγάπη με το νόμο. Δεν είναι η διαφορά ηλικίας ή κοινωνικής τάξης που κάνει το γάμο απραγματοποίητο ή δύσκολο στόχο για κάποιον σαν εμένα. Είναι ο ίδιος ο γάμος που κατεβάζει την αγάπη από τους ουρανόσ στη γη της δέσμευσης και του ιδρώτα. Και ρωτάει κάποιος που θέλει να σε κρίνει: «Τι είναι αυτό που κέρδισες από την αγάπη σου;» Και τους απαντώ χωρίς κανένα δισταγμό: «Ένα καταπληκτικό χαμόγελο, το άκουσμα της φωνής της να φωνάζει Καμάλ, οι μικρές ευτυχισμένες στιγμές στον κήπο της, η όψη της στη δροσερή αυγή, το λεωφορείο του σχολείου όταν τη μεταφέρει κάθε πρωί και καθετί δικό της καθώς πλουτίζει τη φαντασία μου όταν τη σκέφτομαι ή την ονειρεύομαι».

Και αναρωτήθηκε η άπληστη τρελή ψυχή σου: «Γιατί να μην απαγολεί τη σκέψη της αγαπημένης σου αυτός που τη λατρεύει;»

Μην παραδίνεσαι σε απατηλές ελπίδες. Να παρακαλός να θυμηθεί η αγαπημένη σου το όνομά σου όταν σε ξανασυναντήσει.

«Γρήγορα στο μπάνιο. Έχεις αργήσει!» ακούστηκε ξαφνικά η φωνή του Γιασίν.

Ο Καμάλ άνοιξε τα μάτια του και είδε τον αδελφό του να βγαίνει από το μπάνιο σκοπιζοντας το κεφάλι του με την πετσέτα. Σηκώθηκε αργά και κατέβηκε από το κρεβάτι του. Το σώμα του φάνηκε ψηλό και λεπτό. Έριξε μια ματιά στον καθρέφτη και περιεργάστηκε το μεγάλο του κεφάλι, το μέτωπο που εξείχε και τη μεγάλη μύτη που έμοιαζε σκαλισμένη σε γρανίτη. Ύστερα πήρε μια πετσέτα από τα κάγκελα του κρεβατιού του και προχώρησε προς το μπάνιο.

Ο Σάιεντ είχε ήδη τελειώσει την προσευχή του. Ύψωσε την τραχιά φωνή του για να δοξάσει το Θεό γι' αυτόν και τα παιδιά του. Του ζήτησε καθοδήγηση και προστασία σ' αυτή τη ζωή και στην άλλη μετά θάνατο.

Η Αμίνα είχε ετοιμάσει το πρόγευμα· μπήκε στο δωμάτιο του

Σάιεντ και με τρυφερή φωνή κάλεσε τον άντρα της για φαγητό. Έπειτα μπήκε στο δωμάτιο των αγοριών και επανέλαβε το κάλεσμα. Κάθισαν κι οι τρεις τους γύρω από το σοφρά. Προσευχήθηκαν και δόξασαν το Θεό. Ο Σάιεντ πήρε πρώτος το ψωμί, αναγγέλλοντας έτσι την έναρξη του φαγητού. Ο Γιασίν τον ακολούθησε και μετά ο Καμάλ. Η Αμίνα στάθηκε δίπλα τους όπως πάντα, κατά το έθιμο.

Τ' αγόρια είχαν ελευθερωθεί πια από τον παλιό τους φόβο για τον πατέρα τους. Όμως εξακολουθούσαν να είναι ευγενικοί και υποτακτικοί απέναντί του. Τώρα ο Γιασίν είχε συμπληρώσει τα είκοσι οκτώ – ήταν πια άντρας. Του Καμάλ, αν και ήταν μόνο δεκαεφτά, η απόδοσή του στο σχολείο τού είχε δώσει το προνόμιο που είχε αποκτήσει ο Γιασίν με την ηλικία του. Έτσι, δεν υποχρεωνόταν να δίνει εξηγήσεις για τα μικρά του σφάλματα, ειδικά στα τελευταία χρόνια που η άγρια συμπεριφορά του πατέρα του είχε αλλάξει σημαντικά. Τώρα δεν ήταν σπάνιες οι στιγμές που οι τρεις τους αντάλλαζαν και καμιά κουβέντα στη διάρκεια του φαγητού. Παλιότερα τους σκέπαζε μια φοβερή σιωπή. Ναι, δεν ήταν πια παράδοξο να μιλάει ο Γιασίν στον πατέρα του ακόμα και όταν είχε γεμάτο το στόμα του. Μπορούσε να πει για παράδειγμα: «Επισκέφτηκα χτες τον Ραντουάν στο σπίτι του παππού του, στέλνει τους χαριετισμούς του και φιλάει το χέρι σας», και ο Σάιεντ να απαντήσει: «Ο Θεός να τον προστατεύει». Και τότε ο Καμάλ μπορούσε να επέμβει και να ρωτήσει: «Πότε μπορούμε να αναλάβουμε την κηδεμονία του παιδιού, πατέρα;» «Όταν συμπληρώσει τα εφτά», απαντούσε ο Σάιεντ, αντί για: «Σκάσε, κοπρόσκυλο».

Ο Καμάλ θυμήθηκε τότε την τελευταία φορά που τον έβρισε ο πατέρας του. Ήταν περίπου πριν από δύο χρόνια, λίγο μετά που γνώρισε την αγάπη του, την οποία πάντα χρησιμοποιούσε σαν χρονικό σημείο αναφοράς. Είχε λοιπόν ζητήσει από τη μητέρα του να μιλήσει εκ μέρους του στον πατέρα του για αύξηση στο χαρτζιλίκι. Η παρέα του –ο Χουσέν Σαντάντ, ο Χάσαν Σελίμ και ο Ισμαήλ Λατίφ– κρατούσαν πάντα περισσότερα χρήματα και δεν άρμοζε στον Καμάλ να έχει τόσο λίγα όταν έβγαινε μαζί τους. Έτσι, παρακάλεσε τη μητέρα του να μεσολαβήσει, όχι γιατί ήταν θέμα που θα μπορούσε αυτή να το περάσει πιο ανώδυνα στον πατέρα του, αλλά γιατί μετά το θάνατο του Φάχμι είχε μαλακώσει η συμπεριφορά του απέναντί της. Η Αμίνα μίλησε στον Σάιεντ για την καινούργια παρέα του Καμάλ και του

εξήγησε πως η φίλιά του με τα παιδιά των «Κυρίων» τιμούσε το γιο τους. Ο Σάιεντ οργίστηκε με αυτή τη δικαιολογία και φώναξε αμέσως τον Καμάλ· ξέσπασε την οργή του λέγοντας: «Και τι νομίζεις εσύ; Μήπως πως είμαι στις διαταγές σου και στις διαταγές των φίλων σου; Ανάθεμα τον πατέρα σου και τους πατεράδες των φίλων σου».

Ο Καμάλ έφυγε νομίζοντας πως η υπόθεση είχε λήξει εκεί, ώσπου την άλλη μέρα το πρωί, και χωρίς ακόμη να ξέρει τι μεσολάβησε, τον φώναξε ο πατέρας του για πρωινό. Τον ρώτησε για τους φίλους του, για τα ενδιαφέροντά τους και πώς περνούν τις ώρες τους. Ακόμα, τον ρώτησε αν ο Χουσέν Σαντάντ ήταν εγγονός του Χεντέουι Αμπάς. Ο Καμάλ προσπάθησε να κρύψει την ταραχή του για ό,τι αφορούσε την οικογένεια της αγαπημένης του, αλλά δεν παρέλειψε να τον πληροφορήσει για τα χρόνια που έζησε η οικογένειά της στο Παρίσι.

Από την ημέρα εκείνη γεννήθηκε ανάμεσα στον πατέρα και στο γιο μια καινούργια σχέση, πιο ζεστή και πιο δυνατή. Λίγες ημέρες αργότερα η μητέρα του του ανάγγειλε την αύξηση στο χαρτζιλίκι του. Από τότε ο Καμάλ δε δέχτηκε άλλες βροσιές. Ίσως γιατί δεν έσφαλε ποτέ πια για να τις αξίζει ή γιατί ο πατέρας του αποφάσισε να μην τον ξαναβροίσει πια.

Ο Καμάλ στάθηκε στο παράθυρο δίπλα στη μητέρα του και κοίταξαν τον Σάιεντ Άχμαντ στο δρόμο. Τον είδε να χαιρετάει ευγενικά τον Αμ Χασανέν τον κουρέα, τον Χατζ Νταρούις που πουλούσε φούλια στο καρότσι, τον Μπαγιούμι ελ Σαρμπατάλι και τον Άμπου Σερίε τον καφετζή. Ύστερα γύρισε στο δωμάτιό του, όπου βρήκε τον Γιασίν να καμαρώνει μπροστά στον καθρέφτη. Κάθισε στον καναπέ ανάμεσα στα δύο κρεβάτια και παρατήρησε το ψηλό και πλαδαρό κορμί του αδελφού του, το στρογγυλό πρόσωπο και το πλατύ πονηρό χαμόγελό του. Αγαπούσε πολύ τον Γιασίν. Όποτε τον κοίταζε πάντα σκεφτόταν: «Μοιάζει σαν ένα όμορφο ήμερο ζώο». Αν και ήταν ο πρώτος που τον μύησε στο τραγούδι και στις ρομαντικές ιστορίες, δεν μπορούσε να τον φανταστεί ικανό να ερωτευτεί.

Πώς θα μπορούσε να δει ο Γιασίν την αγάπη σαν το διαμάντι της ζωής και της ψυχής; Τι σχέση μπορούσε να έχει η αγάπη με αυτή τη φουσκωμένη και πληθωρική κοιλιά, αυτό το πλαδαρό σώμα και αυτό το γλοιώδες βλέμμα; Κι όμως, δεν παύει να του εμπνέει ευγενικά και τρυφερά αισθήματα. Υπάρχουν μερικές στιγμές που τον θαυμάζει,

ακόμα και τον ζηλεύει. Ειδικά όταν είχε περάσει τις δικές του κρίσεις πόνου και απελπισίας. Ο Γιασίν, που παλιά καθόταν στο θρόνο της γνώσης και του πνεύματος, τώρα φαίνεται να μην έχει καμιά σχέση με όλα αυτά. Αποκαλύφτηκε ότι διάβαζε μόνο επιφανειακά, κλέβοντας λίγο χρόνο από το καφενείο όπου περνούσε όλο τον καιρό του. Ζωή ρηχή, βαρετή, άδεια από την ακτινοβολία της αγάπης και του πόθου για γνώση.

Παρ' όλες τις τέτοιες σκέψεις, η αγάπη του για τον Γιασίν δεν είχε επηρεαστεί. Με τον Φάχμι, όμως, δεν ήταν το ίδιο. Εκείνος υπήρξε στην αρχή το πρότυπό του στην αγάπη και στην ευφυΐα. Αλλά αργότερα ο Καμάλ κατάφερε να τον προσπεράσει. Είχε αναπτύξει και μια επίμονη αμφιβολία για τον Φάχμι. Ένα κορίτσι σαν τη Μίριαμ εμπνέει αυθεντική αγάπη, από αυτές που φωτίζουν την ψυχή. Είχε αρχίσει ακόμα να πιστεύει πως τα νομικά που ακολούθησε ο αδελφός του είχαν μεγάλη σχέση με τις ανθρωπιστικές σπουδές που διάλεξε με τόσο πάθος ο ίδιος.

Ο Καμάλ συνήθιζε να παρατηρεί και να κρίνει όλα τα μέλη της οικογένειάς του, εκτός από τον πατέρα του. Γι' αυτόν αισθανόταν τελικά ανίκανος ν' ανέβει στο βήθρο όπου είχε θρονιαστεί η δυναμική παρουσία του.

«Σήμερα μοιάζεις σαν γαμπρός. Θα γιορτάσουμε και την ακαδημαϊκή σου επιτυχία. Αν δεν ήσουν τόσο αδύνατος, δε θα μπορούσα να βρω κάτι επάνω σου για να σε πειράξω», είπε ο Γιασίν.

Ο Καμάλ χαμογέλασε. «Εγώ δεν έχω πρόβλημα και χαίρομαι που είμαι αδύνατος», απάντησε.

Ο Γιασίν έριξε μια τελευταία ματιά στο είδωλό του στον καθρέφτη. Μετά, έβαλε το φέσι στο κεφάλι και το έγειρε λίγο προς τα δεξιά, έτσι ώστε να ακουμπάει στο φρύδι του. Τίναξε ελαφρά το κεφάλι του, όπως έκανε συνήθως, και είπε: «Είσαι ένα μεγάλο γαϊδούρι, που έχεις φορτωθεί με το μπακαλορεά. Απόλαυσε το φαγητό και την ξεκούραση αφού έχεις διακοπές. Πώς μπορείς και διαβάζεις στις διακοπές σου περισσότερο απ' ό,τι στην ακαδημαϊκή χρονιά; Θεέ μου, ευτυχώς που είμαι απαλλαγμένος από την αδυναμία και ό,τι έχει σχέση με αυτή!»

Μετά βγήκε από το δωμάτιο κρατώντας την κοκάλινη μυγουσκοτώστρα του στο χέρι.

«Και πού 'σαι; Μην ξεχάσεις να διαλέξεις ένα καινούργιο μυθιστόρημα σαν το *Παρνταλιάν* ή το *Φάυστα*. Κάποτε με παρακαλούσες να σου διαβάσω ένα κομμάτι από μια ιστορία, και τώρα εγώ σε παρακαλώ να μου δώσεις βιβλία», συνέχισε να λέει καθώς απομακρυνόταν.

Ο Καμάλ έμεινε στο δωμάτιο. Ηρέμησε στη μοναξιά του· μόνο μέσα σ' αυτήν μπορούσε να βρει τον εαυτό του. «Πώς μπορώ να παχύνω, όταν η καρδιά μου δεν μπορεί να κοιμηθεί;» αναρωτήθηκε μουρμουρίζοντας και σηκώθηκε.

Δεν του άρεσε να προσεύχεται παρά όταν έμενε τελείως μόνος. Η προσευχή γι' αυτόν ήταν ένας ιερός πόλεμος, όπου η καρδιά, το μυαλό και η ψυχή του πολεμούσαν για καθαρή συνείδηση. Οι ευχές του, όμως, ήταν όλες αφιερωμένες σ' εκείνη...

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Μεγάλη που φαίνεται η αυλή από την ταράτσα! Πρέπει να βγάλουμε το σκέπασμα από το πηγάδι να δούμε τι έχει μέσα».

Νααΐμα: «Θα θυμώσουν η μαμά μου και η θεία μου».

Οσμάν: «Κανείς δε βλέπει».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Να σηκώσουμε το σκέπασμα και να κοιτάξουμε από μακριά».

Άχμαντ: «Το πηγάδι είναι βαθύ και πεθαίνει όποιος κοιτάζει μέσα».

Ουμ Χάναφι (πλησιάζοντας στην πόρτα της ταράτσας και με δυνατή φωνή): «Άντε, πάμε κάτω. Είπατε να ανεβούμε στην ταράτσα και ανεβήκαμε, είπατε να κατεβούμε στην αυλή και κατεβήκαμε, να ξανανεβούμε στην ταράτσα και ξανανεβήκαμε. Τι θέλετε τελικά στην αυλή; Κάνει ζέστη κάτω, εδώ έχει πιο δροσιά και σε λίγο θα φύγει κι ο ήλιος».

Νααΐμα: «Θέλουν ν' ανοίξουν το σκέπασμα στο πηγάδι για να κοιτάξουν μέσα».

Ουμ Χάναφι: «Θα φωνάξω την κυρα-Χαντίγκα και την κυρα-Έισα».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Η Νααΐμα είναι ψεύτρα. Δε θα σηκώσουμε το καπάκι και ούτε θα πλησιάσουμε το πηγάδι. Θα παίξουμε λίγο στην αυλή και μετά θα γυρίσουμε. Εσύ μείνε εδώ ώσπου να γυρίσουμε».

Ουμ Χάναφι: «Κοιτάξτε τι ωραία που είναι η ταράτσα, κοιτάξτε τις γλάστρες με τα λουλούδια!»

Μοχάμαντ: «Σκύψε να σε καβαλήσω».

Ουμ Χάναφι: «Αφησέ με ήσυχη. Άλλαξε αυτό το παιχνίδι. Κοιτάξτε, κοιτάξτε τα γιασεμιά και τους υάκινθους, κοιτάξτε και τα περιστέρια».

Οσμάν: «Είσαι άσχημη και βρομάς σαν αγελάδα».

Ουμ Χάναφι: «Ο Θεός να σε συγχωρέσει, ιδρώσα να τρέχω πίσω σας».

Οσμάν: «Άσε μας να δούμε το πηγάδι... για λίγο μόνο!»

Ουμ Χάναφι: «Το πηγάδι είναι γεμάτο φαντάσματα, γι' αυτό το κλείσαμε».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Ψεύτρα, δε μου είπαν τέτοιο πράγμα η μαμά και η θεία μου».

Ουμ Χάναφι: «Εγώ ξέρω την αλήθεια, εγώ και η μεγάλη κυρά. Τα είδαμε μια μέρα με τα μάτια μας, περιμέναμε ώσπου μπήκαν μέσα όλα, μετά τα κλείσαμε μ' αυτό το καπάκι κι έπειτα βάλουμε αυτές τις πέτρες. Άντε να πούμε όλοι μαζί “στο όνομα του Ελεήμονος Θεού...”»

Μοχάμαντ: «Σκύψε να σε καβαλήσω».

Ουμ Χάναφι: «Κοίτα τα ζουμπούλια και τα γιασεμιά! Δε θα επιθυμούσες να έχεις κάτι τέτοιο; Αλλά εσείς στην ταράτσα σας δεν έχετε παρά μόνο κότες και αρνιά που τα ταΐζετε για να τα σφάξετε στις γιορτές».

Άχμαντ: «Μπεεε... μπεεε».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Φέρε μια σκάλα να σκαρφαλώσουμε».

Ουμ Χάναφι: «Θεέ και Κύριε. Ο ανιψιός μοιάζει με το θείο του. Να παίζετε πάνω στη γη όχι στον ουρανό».

Ραντουάν: «Στα παράθυρα του σπιτιού μας και στις σκάλες έχουμε καλάθια γεμάτα κόκκινα και άσπρα λουλούδια... και γαρίφαλα».

Οσμάν: «Εμείς έχουμε δύο αρνιά και πολλές κότες».

Άχμαντ: «Μπεεε... μπεεε...»

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Εγώ πάω στο θρησκευτικό σχολείο· ποιος από εσάς πάει σ' αυτό;»

Ραντουάν: «Εγώ έχω μάθει να λέω απέξω το “Εξυμνώ το Θεό...”»

Άχμαντ: «Εξυμνώ το Θεό για τις λάμπες και τους κεφτέδες».

Ραντουάν: «Ντροπή σου, είσαι βλάσφημος».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Αυτές τις εξυπνάδες έμαθε να λέει γυρνώντας στους δρόμους».

Νααΐμα: «Σου έχω πει να μην επαναλαμβάνεις τα λόγια αυτουνού».

Αμπντ ελ Μένεεμ (στον Ραντουάν): «Γιατί δε μένεις με τον πατέρα σου, το θείο Γιασίν;»

Ραντουάν: «Μένω με τη μαμά μου».

Άχμαντ: «Πού είναι η μαμά σου;»

Ραντουάν: «Στον άλλο παππού μου».

Οσμάν: «Και πού είναι ο άλλος παππούς σου;»

Ραντουάν: «Στην Γκαμαλίγια! Σ' ένα μεγάλο σπίτι που έχει και σκάλα».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Γιατί η μητέρα σου κι ο πατέρας σου μένουν σε διαφορετικά σπίτια;»

Ραντουάν: «Έτσι τα μοίρασε ο Θεός, όπως λέει η άλλη γιαγιά μου».

Ουμ Χάναφι: «Τον πηξάτε τον κακόμοιρο. Για τ' όνομα του Θεού, λυπηθείτε τον και παίξτε πια!»

Άχμαντ: «Σκύψε να σε καρβαλήσω».

Ραντουάν: «Κοιτάξτε το πουλάκι πάνω στον κορμό του ζουμπουλίου».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Φέрте μου μια σκάλα να το τσακώσω».

Άχμαντ: «Μην υψώνεις τη φωνή σου, μας κοιτάζει, και ακούει ό,τι λέμε».

Νααΐμα: «Τι όμορφο που είναι! Α... το γνώρισα, είναι το πουλάκι που ήταν χτες πάνω στο πλυσταριό μας».

Άχμαντ: «Και πώς γνώρισε το δρόμο του σπιτιού του παππού στη Σουκαρέγια;»

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Βλάκα, το πουλάκι πετάει από τη Σουκαρέγια ως εδώ και επιστρέφει το βραδάκι».

Οσμάν: «Η οικογένειά του είναι εκεί και οι συγγενείς του εδώ».

Μοχάμαντ: «Ή ξαπλώνεις να σε καρβαλήσω ή θ' αρχίσω τα κλάματα να μ' ακούσει η μαμά μου».

Νααΐμα: «Να παίξουμε με το ποδήλατο;»

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Να παίξουμε κυνηγητό».

Ουμ Χάναφι: «Ναι, αλλά να μη μαλώνετε όταν χάνετε».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Σώπα, αγελάδα».

Οσμάν: «Νιάαοο... νιάαοο...»

Άχμαντ: «Μιάαοο... μιάαοο...»

Μοχάμαντ: «Θα σας κυνηγάω καρβάλα. Ξάπλωσε να σε καρβαλήσω, Ουμ Χάναφι».

Αμπντ ελ Μένεεμ: «Ένα... δυο... τρία».

Ο Σάιεντ Άχμαντ καλωσόρισε τους καλεσμένους που γι' αυτούς είχε αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος της ημέρας του.

Κάθισε στο κέντρο του τραπεζιού και γύρω του ο Ιμπραήμ Σάουκατ, ο Χαλίλ Σάουκατ, ο Γιασίν και ο Καμάλ. Μετά το γεύμα κάλεσε τους δύο άντρες στο υπνοδωμάτιό του για να τα πούνε. Εκεί, σε μια ζεστή φιλική ατμόσφαιρα, συζήτησαν, όπως άρμοζε σε έναν πεθερό, που υπολόγιζε στους κανόνες συμπεριφοράς, και στους γαμπρούς του, που ήταν πάντα ευγενικοί απέναντί του.

Ο Ιμπραήμ Σάουκατ, ο άντρας της Χαντίγκα, ήταν σχεδόν της ίδιας ηλικίας με τον Σάιεντ. Τα παιδιά είχαν έρθει στο δωμάτιο του παππού για να φιλήσουν το χέρι του και να πάρουν τα ακριβά τους δώρα: σοκολάτα και τούρκικο παστέλι. Παρουσιάστηκαν με σειρά ηλικίας: Πρώτα η κόρη της Έισα η Νααΐμα, μετά ο Ραντουάν ο γιος του Γιασίν, και ο Αμπντ ελ Μένεεμ ο γιος της Χαντίγκα. Ακολούθησε ο Οσμάν ο γιος της Έισα, έπειτα ο Άχμαντ ο γιος της Χαντίγκα και τελευταίος ο Μοχάμαντ ο γιος της Έισα. Ο Σάιεντ φρόντιζε να είναι πάντα δίκαιος στο μείρασμα των δώρων, αλλά και στη συμπεριφορά του προς τα εγγόνια του. Κι όταν άδειασε το δωμάτιο από τους υπόλοιπους, εκτός από τον Ιμπραήμ και τον Χαλίλ, χαλάρωσε ακόμη περισσότερο για ν' απολαύσει αυτά τα μικρά πλασματάκια. Τα χαιρέτησε ένα ένα και τα καλωσόρισε. Τσίμπησε τρυφερά τα μαγουλάκια τους και άρχισε να τα πειράζει, πότε το ένα, πότε το άλλο, διατηρώντας πάντα μια δίκαιη στάση απέναντι σε όλα, αν και του ήταν δύσκολο να μη δείξει την αδυναμία που είχε στον Ραντουάν· τον αγαπούσε περισσότερο από όλα τα άλλα παιδιά.

Όποτε βρισκόταν μόνος του με ένα από τα εγγόνια του, το παρατηρούσε μ' ένα παθιασμένο ενδιαφέρον. Τον καθοδηγούσαν αισθήματα όχι μόνο πατρικά αλλά και περιέργειας. Πάντα του κέντριζε το ενδιαφέρον να εξετάζει τα χαρακτηριστικά τους. Ήθελε να ξέρει τι πήραν από τους παππούδες, τι από τις μαμάδες και τι από τους πατεράδες. Αυτοί ήταν οι καινούργιοι κρίκοι της αλυσίδας του, που ούτε τον σέβονταν ούτε τον φοβούνταν πια.

Τον είχε αιχμαλωτίσει η ομορφιά της Νααΐμα με τα χρυσά της μαλλιά και τα μπλε της μάτια. Είχε ξεπεράσει τη μάνα της σε ομορφιά. Είχε κληρονομήσει τα χαρακτηριστικά και των δύο: λίγα από τη μητέρα της και λίγα από τον πατέρα της, τον Χαλίλ Σάουκατ. Τ' αδέλ-

φια της, τ' αγόρια, Οσμάν και Μοχάμαντ, ήταν και αυτά όμορφα παιδιά, αλλά έμοιαζαν περισσότερο στον πατέρα τους, ειδικά στα μεγάλα και σαν έκπληκτα εκφραστικά μάτια και στην ήρεμη ματιά του. Αντίθετα, τ' αγόρια της Χαντίγκα, ο Αμπντ ελ Μένεεμ κι ο Άχμαντ, είχαν τα όμορφα μικρά ματάκια της μητέρας τους και της γιαγιάς τους, από τη μεριά της μητέρας τους, αλλά είχαν την επιδερμίδα του Σάουκατ. Οι μύτες τους ήταν ολόιδιες της μητέρας τους ή, για την ακρίβεια, της γιαγιάς τους.

Ο Ραντουάν δε γινόταν να μην ήταν όμορφος. Είχε τα μάτια του πατέρα του και συνεπώς της γιαγιάς του της Χανέγια, της μάνας του Γιασίν. Είχε τη φιλτισένια επιδερμίδα της οικογένειας Έφατ αλλά και την ίδια μύτη του πατέρα του. Πράγματι, είχε μια χάρη στο πρόσωπό του που δεν μπορούσε να μη σε αιχμαλωτίσει.

Είχε περάσει πολύς καιρός από τότε που τα παιδιά του Σάιεντ Άχμαντ μπορούσαν να είναι τόσο κοντά στον πατέρα τους όπως ήταν τώρα τα εγγόνια του, χωρίς τον δικό του ή τον δικό τους φόβο. Αχ... τι μέρες ήταν αυτές και τι αναμνήσεις! Ο Γιασίν, η Χαντίγκα, ο Φάχμι, μετά η Έισα κι ο Καμάλ. Τους έπαιρνε παραμάσχαλα ή τους ανέβαζε στους ώμους του. Άραγε να θυμούνται; Αυτός ο ίδιος κόντευε να ξεχάσει.

Η Νααΐμα με το λαμπερό χαμόγελό της ήταν πάντα ντροπαλή, ο Άχμαντ ζητούσε ασταμάτητα σοκολάτες και τούρκικο παστέλι, ενώ ο Οσμάν στεκόταν ανυπόμονος δίπλα του περιμένοντας και αυτός μερίδιο στα γλυκά. Ο Μοχάμαντ περιεργαζόταν το χρυσό ρολόι και το διαμαντένιο δαχτυλίδι που είχε τοποθετήσει ο παππούς του μέσα στο φέσι του. Δε δίστασε να τ' αρπάξει, και ο Χαλίλ Σάουκατ τα πήρε με δύναμη από τα χέρια του. Κι όταν έγινε η μοιρασιά, ο Σάιεντ ελευθερώθηκε από την αγωνία και την ευχάριστη επίθεση που είχε δεχτεί από τ' αγαπημένα του εγγόνια.

Λίγο πριν από το απόγευμα ο Σάιεντ έφυγε για το μαγαζί. Με την αναχώρησή του οι υπόλοιποι χάρηκαν την ελευθερία τους στο σαλό-νι, όπου συγκεντρώθηκε όλη η οικογένεια. Η σάλα στον επάνω όροφο είχε κληρονομήσει το προνόμιο από την εγκαταλειμμένη αίθουσα του κάτω ορόφου. Ήταν επιπλωμένη με την ίδια κουρσελού, τους ίδιους καναπέδες και τον ίδιο μεγάλο πολυέλαιο με κεριά. Αυτός ο χώρος είχε μετατραπεί σε καφενείο για όσους ακόμη έμεναν στο πα-

λιό σπίτι. Αν και ήταν πλημμυρισμένο από ανθρώπους όλη την ημέρα, είχε παραμείνει γαλήνιο και ήρεμο. Τώρα το μόνο που θύμιζε τον Σάιεντ σ' αυτό το δωμάτιο ήταν το άρωμα από την κολόνια του.

Η ένταση της φωνής τους και τα γέλια τους σιγά σιγά άρχισαν να δυναμώνουν, ώσπου ο χώρος ζωντάνευε όλο και περισσότερο όπως γινόταν στις παλιές καλές ημέρες. Η Αμίνα στρογγυλοκάθισε μπροστά στο δίσκο με τον καφέ. Στον απέναντι καναπέ κάθισαν η Χαντίγκα και η Έισα. Κοντά τους κάθισαν ο Γιασίν και ο Καμάλ. Με την αναχώρηση του Σάιεντ ήρθαν στην παρέα τους ο Ιμπραήμ και ο Χαλίλ Σάουκατ. Ο Ιμπραήμ κάθισε στα δεξιά της πεθεράς του και ο Χαλίλ στ' αριστερά της.

«Ο Θεός ν' αγιάσει τα χέρια αυτής που μας ετοίμασε ένα τόσο πλούσιο και απολαυστικό γεύμα», είπε ο Χαλίλ ευγενικά προς την Αμίνα, πριν καλά καλά προλάβει να καθίσει στην καρέκλα. Ύστερα κοίταξε τους υπόλοιπους με τα μεγάλα του μάτια, που εξείχαν λίγο, σαν να ήταν έτοιμος να ρητορεύσει: «Εκείνες οι κατασρόλες... τι νοστιμιά! Είναι ένα θαύμα! Δεν περιέχουν φαγητό αλλά γλύκα... Ξέρει πώς να μαγειρεύει! Είναι τέχνη, είναι θαύμα! Φέρε μου άλλη μια κατασρόλα να την καταβροχθίσω!»

Η Χαντίγκα παρακολούθησε τα σχόλια του συζύγου της με προσοχή. Μέσα της συγκρούστηκαν αυτή η αναγνώρισή του για την ικανότητα της μητέρας της στη μαγειρική και η αδιαφορία του για την ίδια. Όταν εκείνος σταμάτησε, για ν' ακούσει τη γνώμη των άλλων πάνω στο ίδιο θέμα, η Χαντίγκα δε συγκρατήθηκε και είπε: «Αυτό είναι κάτι που όλοι μας γνωρίζουμε και εκτιμούμε και δε χρειάζεται μάρτυρα. Και ακόμα ξέρω πόσο γεμίζεις το στομάχι σου στο σπίτι σου με κατασρόλες όχι λιγότερο νόστιμες από αυτές που έφαγες σήμερα!»

Η Έισα, ο Γιασίν και ο Καμάλ χαμογέλασαν, ενώ η μητέρα τους προσπάθησε να κρύψει την αμηχανία της. Ευχαρίστησε τον Ιμπραήμ προσωπικά για να μην προσβάλει τη Χαντίγκα.

Αλλά ο Χαλίλ Σάουκατ ξέσπασε: «Να πιστέψετε την κυρα-Χαντίγκα. Τα δικά της φαγητά είναι ευλογία για μας, μην το ξεχνάς αυτό, αδελφέ».

Ο Ιμπραήμ κοίταξε τη γυναίκα του και μετά την πεθερά του. Χαμογέλασε σαν να ήθελε ν' απολογηθεί και είπε: «Ας με κρίνει ο Θεός αν είμαι αγνώμων για το ταλέντο της γυναίκας μου, αλλά εγώ μιλού-

σα για τον πρώτο μάγισσα της οικογένειας. Εγκωμίασα τις χάρες της δικής σου μητέρας όχι της δικής μου».

Όταν έσβησαν και οι τελευταίοι ήχοι του γέλιου τους, γύρισε προς τη μητέρα και συνέχισε: «Αλλά γιατί να περιορίζουμε την κουβέντα μας στις κατσαρόλες, αφού και οι άλλοι δίσκοι είχαν το ίδιο νόστιμα φαγητά; Η αλήθεια είναι, όμως, πως χωρίς τις κατσαρόλες τα υπόλοιπα δε θα είχαν τόση νοστιμιά, ας πούμε... οι γεμιστές πατάτες, η μουλουχία, τα γεμιστά με ρύζι συκωτάκια, τα διάφορα γεμιστά και, Θεέ μου, εκείνα τα κοτόπουλα με το τρυφερό τους κρέας!... Πες μου, πεθερά, τι τα ταΐζεις;»

«Φαγητό από τις κατσαρόλες, τι άλλο;» απάντησε με σοβαροφάνεια η Αμίνα. «Θα πρέπει να κάνω πολλές μετάνοιες για ό,τι μου χάρισε ο ελεήμων Θεός. Ας ευχηθούμε για περισσότερες χαρούμενες ημέρες. Καλορίζικο το μπακαλορεά, μικρέ κύριε Καμάλ. Και με το πτυχίο από το πανεπιστήμιο, αν θέλει ο Θεός...» Και συνέχισε αναφοκοκκινισμένη από συγκίνηση: «Ο Θεός να σας χαρίζει τα παιδιά σας και να τα δείτε όλοι σας χαρούμενα κι ευτυχισμένα».

Ο Καμάλ περιεργαζόταν κατά διαστήματα τότε τον Χαλίλ και τότε τον Ιμπραήμ. Στα χείλη του είχε ζωγραφιστεί ένα σταθερό χαμόγελο, που μάλλον δήλωνε την ανία του από τη συζήτηση. Δεν είχε διάθεση να συμμετέχει και περιορίστηκε μόνο στο ν' ακούει. Ο άνθρωπος, το μόνο που είχε να σκεφτεί ήταν το φαγητό... φαγητό... φαγητό. Άραγε ν' άξιζε το θέμα τόση συζήτηση; Αυτοί οι άντρες δεν έχουν αλλάξει καθόλου και ο χρόνος φαίνεται σαν να μην μπόρεσε να τους αγγίξει. Ο Ιμπραήμ του σήμερα είναι όπως ο Ιμπραήμ του χτες. Πλησίαζε τα πενήντα και μόνο οι λίγες ρυτίδες κάτω από τα μάτια και γύρω από το στόμα του δήλωναν την ηλικία του. Η ματιά του ήταν βαριά και νοχελική, αλλά ούτε μια γκριζα τρίχα δεν είχε εμφανιστεί στα μαλλιά ή στο γυριστό μουστάκι του. Το κορμί του ήταν ακόμα σφριγηλό, χωρίς το παραμικρό σημάδι χαλάρωσης.

Τα δύο αδέρφια έμοιαζαν τόσο πολύ μεταξύ τους, σε όλα, εκτός μόνο από το χτένισμα των μαλλιών τους – ο Χαλίλ τα είχε μακριά, ο Ιμπραήμ κοντά. Αν κάποιος τους κοίταζε, έτσι καθώς στα πρόσωπά τους ζωγραφιζόταν ένα χαμόγελο γεμάτο απάθεια, δε θα μπορούσε παρά να τους περιγελάσει. Φορούσαν και οι δύο λευκά μεταξωτά σπορ κοστούμια. Είχαν βγάλει τα σακάκια τους, αφήνοντας έτσι

ν' αποκαλυφτούν τα λευκά πουκάμισα που φορούσαν με τα μεγάλα γυαλιστερά χρυσαφιά μανικετόκουμπα – μια κομψότητα που επικεντρωνόταν μόνο στο ντύσιμο. Στα επτά χρόνια που οι δύο οικογένειες συνδέονταν, ήταν ελάχιστες οι φορές που ο Καμάλ έμεινε με τον έναν ή τον άλλο για λίγο, και ποτέ δεν μπόρεσε να συζητήσει για κάποιο θέμα με έναν από αυτούς.

Αλλά γιατί αυτή η κριτική; Μήπως δε ζούνε αρμονικά με τις αδελφές μου; Ευτυχώς, η απέχθεια δεν είναι ασυμβίβαστη με την τρυφερότητα, την καλοσύνη και τη συμπάθεια. Αχ... φαίνεται πως η κουβέντα για τις κατασρόλες συνεχίζεται.

«Ο αδελφός μου ο Ιμπραήμ δεν είτε όλη την αλήθεια», συνέχισε ο Χαλίλ Σάουκατ. «Ο Θεός να μη μας στερήσει ποτέ αυτά τα χέρια. Το φαγητό άξιζε πράγματι πολλά συγχαρητήρια».

Όλα αυτά τα φιλοφρονήματα την Αμίνα κρυφά μέσα της τη χαροποιούσαν. Τα είχε στερηθεί και είχε υποφέρει πικρά γι' αυτό. Παρ' όλες τις προσπάθειές της και τη λαχτάρα της να τους εξυπηρετήσει όλους με προθυμία και αυτοθυσία, ποτέ δεν είχε ακούσει την παραμικρή καλή κουβέντα από τον Σάιεντ. Κι αν ποτέ είχε συμβεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει να ήταν από τις ελάχιστες και ανάξιες λόγου περιπτώσεις, αφού δεν μπορούσε καν να τις θυμηθεί. Ανάμεσα στον Ιμπραήμ και στον Χαλίλ βρέθηκε σε μια κατάσταση που δεν της ήταν γνώριμη και τη γέμισε ικανοποίηση αλλά και ταραχή.

«Μην είσαι υπερβολικός, Χαλίλ· εσύ έχεις μάνα που όποιος δοκιμάσει το φαγητό της δεν μπορεί να φάει αλλού», είτε η Αμίνα ενώ προσπαθούσε να κρύψει τα συναισθήματά της.

Τότε ο Χαλίλ θέλησε να συνεχίσει για να επιβεβαιώσει τα λόγια του, αλλά τον πρόλαβε ο Ιμπραήμ. Τα μάτια του Ιμπραήμ κατευθύνθηκαν προς τη Χαντίγκα, που τον κοίταζε επίμονα σαν να περίμενε να ρίξει πάνω της το βλέμμα του. «Μερικοί δε θα συμφωνούσαν με αυτή τη γνώμη, μητέρα», είπε θριαμβευτικά στην πεθερά του.

Ο Γιασίν κατάλαβε την αναφορά αυτής της παρατήρησης, και γέλασε δυνατά· γρήγορα ξέσπασε σε γέλια όλη η παρέα. Ακόμα κι η Αμίνα χαμογέλασε φαρδιά-πλατιά ώσπου τραντάχτηκε όλο το σώμα της από την έκρηξη του καταπιεσμένου γέλιου της κι έσκυψε το κεφάλι σαν να κοιτούσε την ποδιά της. Το πρόσωπο της Χαντίγκα ξαφνικά πάγωσε, και περίμενε μέχρι να κοπάσει η θύελλα. «Η διαφωνία

μας δεν έχει σχέση με το φαγητό ή το μαγείρεμα, αλλά με το προνόμιο της ελευθερίας μου να κάνω ό,τι θέλω στο σπίτι μου. Κανείς δεν μπορεί να με κατηγορήσει γι' αυτό», είπε.

Ξύπνησε τότε στους υπόλοιπους η μνήμη της παλιάς διαμάχης, κατά τον πρώτο χρόνο του γάμου, μεταξύ της Χαντίγκα και της πεθεράς της γύρω από το «μαγείρεμα» και την «κουζίνα». Το πρόβλημα άρχισε με το αν η Χαντίγκα θα έπρεπε να έχει τη δική της κουζίνα ή να αναλάβει η πεθερά της την αρχηγία στο θέμα αυτό για όλη την οικογένεια. Η διαφωνία πήρε τεράστιες διαστάσεις και κόντεψε να διαλύσει την οικογένεια Σάουκατ. Τα νέα φτάσανε και στο πατρικό σπίτι της Χαντίγκα. Όλοι μάθανε για το πρόβλημα, εκτός από τον Σάιεντ, γιατί κανένας δεν τόλμησε να τον ενημερώσει. Η Χαντίγκα γρήγορα συνειδητοποίησε πως έπρεπε να στηριχτεί στις δικές της δυνάμεις. Έπρεπε να λύσει αυτό το πρόβλημα μόνη της, αφού κι ο ίδιος ο άντρας της, «ο κοιμισμένος», όπως τον αποκαλούσε, δεν ήταν ούτε με το μέρος της αλλά ούτε κι εναντίον της. Κάθε φορά που το συζητούσε μαζί του της έλεγε αδιάφορα: «Παράτα μας μ' αυτό το θέμα, μου φέρνει πονοκέφαλο...» Έτσι, εντελώς μόνη έδωσε τη μάχη της με επιμονή και μαχητικότητα. Αντιμετώπισε τη γριά με συμμάχους της το θάρρος και τη δυναμικότητά της, που δεν την πρόδωσαν σε τούτες τις δύσκολες στιγμές. Η χήρα Σάουκατ ξεπλάγη με την τόλμη και το θράσος αυτής της κοπέλας, που η ίδια είχε ξεγεννήσει πριν από χρόνια.

Η ένταση κλιμακώθηκε ακόμη περισσότερο, ειδικά όταν η πεθερά της της υπενθύμισε πως, αν δεν είχε επέμβει η ίδια, η Χαντίγκα ούτε που θα τολμούσε να ονειρευτεί για σύζυγο άντρα από την οικογένεια Σάουκατ. Η Χαντίγκα προσπάθησε να περιοριστεί σε ευγενικά μέσα και να μη χρησιμοποιήσει την «επικίνδυνη» διάλεκτό της – πρώτα από σεβασμό στην ηλικία της πεθεράς της και δεύτερον γιατί δεν ήθελε να μάθει τίποτε ο πατέρας της. Η πονηριά της τη διέταξε να ξεσηκώσει και την Έισα, αλλά δε βρήκε σ' αυτή τη «μικρή» τεμπέλα συμπαράσταση. Όχι γιατί αγαπούσε την πεθερά της, αλλά για να μη χάσει το «βόλεμα» και την ηρεμία που είχε αποκτήσει κάτω από τον τυραννικό ζυγό της χήρας. Η Χαντίγκα τότε ξέσπασε πάνω στην αδελφή της και την κατηγορήσε πως ήταν δειλή και αδύναμη. Έπειτα με επιμονή συνέχισε την επίθεσή της χωρίς κανένα διαταγ-

μό, ώσπου η γριά «κατέθεσε τα όπλα» δίνοντας στην «καβγατζού» νύφη της την ελευθερία της στην κουζίνα.

«Άσε μας, εσύ και η γυναίκα σου... Αν ήσουν άντρας θα την έβαζες στη θέση της... Για τιμωρία δε θα φας ποτέ από το φαγητό μου».

Η Χαντίγκα τότε άρχισε να ψάχνει για τις χάλκινες κατσαρόλες της και για τ' άλλα κουζινικά που είχε φέρει από το πατρικό της μαζί με την υπόλοιπη προίκα της. Ο Ιμπραήμ της χώρισε ένα μικρό μέρος του σπιτιού για να φτιάξει την κουζίνα της όπως αυτή ήθελε. Η σχέση μεταξύ νύφης και πεθεράς χάλασε, ο δεσμός που τις ένωνε από τότε που η Χαντίγκα ήταν ακόμα στην κούνια της διαλύθηκε.

Η Αμίνα δεν μπόρεσε να δεχτεί αυτή την κατάσταση, αλλά περιμένα με υπομονή ώσπου να ηρεμήσουν τα πνεύματα όλων. Αργότερα όμως, με τη βοήθεια του Χαλίλ και του Ιμπραήμ, κατάφερε να φέρει την ηρεμία. Αλλά τι είδους ηρεμία ήταν αυτή... Τη μια μέρα καβγάς, την άλλη συμφιλίωση. Καθεμιά κατηγορούσε την άλλη, και η Αμίνα αμφιταλαντευόταν μεταξύ των δύο. Ο Ιμπραήμ δεν επηρεάστηκε. Στάθηκε στην ουδέτερη πλευρά σαν απλός παρατηρητής, σαν να μην τον αφορούσε το θέμα. Όποτε προσπαθούσε να επέμβει, χρησιμοποιούσε λίγες ψυχρές και άσχετες κουβέντες, χωρίς να ενδιαφέρεται ουσιαστικά για το πρόβλημα.

Αν δεν ήταν η Αμίνα τόσο πιστή και τόσο ευγενική, η χήρα Σάουκατ θα παραπονιόταν στον Σάιεντ. Άλλαξε γνώμη. Αντί γι' αυτό, ξεθύμανε το θυμό της με το να λέει στους φίλους και στους γείτονες τι συμβαίνει με τη νύφη της. Και δεν έφτανε αυτό, αλλά συνέχιζε να λέει πως η επιλογή της Χαντίγκα ως συζύγου του γιου της ήταν το μεγαλύτερο λάθος που έκανε ποτέ. Έτσι, έπρεπε να υποστεί τις συνέπειες.

«Και δε σου έφτανε ότι ικανοποιήθηκαν οι απαιτήσεις σου, αλλά άρχισες να κατηγορείς και όσους δεν έπρεπε, αν δε με απατά η μνήμη μου», είπε ο Ιμπραήμ με προσποιητό χαμόγελο σαν να ήθελε να ελαφρύνει τη βαρύτητα της κατηγορίας του για τη Χαντίγκα.

Η Χαντίγκα σήκωσε το κεφάλι της, που ήταν τυλιγμένο σε ένα καφέ μαντίλι, και κοίταξε τον άντρα της με οργή και απέχθεια. «Αν δε σε απατά η μνήμη σου, ε; Μήπως έχεις ασχολίες ή σκέψεις για να σ' εξαπατήσουν; Μακάρι όλος ο κόσμος να είχε τη δική σου μνήμη, κενή από σκέψεις και σκοτούρες. Δεν εξαπάτησε εσένα η μνήμη σου, κύριε Ιμπραήμ, αλλά εμένα! Η αλήθεια είναι ότι δεν είχα σκο-

πό να τα βάλω με τη δύναμη της μητέρας σου και δεν είχα καμιάν ανάγκη να το κάνω. Αλλά εγώ, δόξα τω Θεώ, γνωρίζω τα καθήκοντά μου και ξέρω πώς να τα διεκπεραιώνω με τον καλύτερο τρόπο. Αλλά δεν ανέχομαι στο σπίτι μου να μου σερβίρουν το φαγητό σαν να μένω σε ξενοδοχείο. Δε με ικανοποιεί, όπως κάνουν “κάποιοι άλλοι”, να κοιμάμαι όλη μέρα και οι άλλοι να αναλαμβάνουν τις δικές μου υποχρεώσεις».

Η Έισα κατάλαβε τον υπαινιγμό και είπε με πολλή συμπάθεια: «Εσύ να κάνεις ό,τι σου αρέσει και άφησε τους άλλους, τους “κάποιους άλλους”, στην ησυχία τους. Δεν υπάρχει λόγος να συγχύζεσαι τώρα, αφού ικανοποιήθηκαν όλες οι απαιτήσεις σου. Τώρα είσαι ανεξάρτητη κυρία, εύχομαι και για την Αίγυπτο το ίδιο, και δουλεύεις από την αυγή μέχρι τη νύχτα. Στην κουζίνα, στο μπάνιο, στην ταράτσα. Ταυτόχρονα τα φροντίζεις όλα. Τα παιδιά και τις κότες. Η υπηρέτρια η Σουιντάν δεν τολμάει να περάσει από το διαμερίσμα σου ούτε να σηκώσει κανένα σου παιδί. Θεέ μου! Γιατί όλη αυτή η ταλαιπωρία όταν όλα μπορούν να είναι πιο εύκολα;»

Η Χαντίγκα γύρισε το κεφάλι της από την αντίθετη πλευρά της Έισα, δηλώνοντας έτσι τη διαφωνία της και την περιφρόνησή της προς τα σχόλια της αδελφής της.

«Μερικοί γεννιούνται για να κυβερνούν και άλλοι για να δουλεύουν», είπε τότε ο Γιασίν.

Ο Χαλίλ Σάουκατ χαμογέλασε και φανέρωσε τα στραβά του δόντια. «Η κυρα-Χαντίγκα είναι η καλύτερη νοικοκυρά, απλώς ξεχνάει τη δική της ξεκούραση», είπε.

«Αυτό πιστεύω κι εγώ, της το έχω πει τόσες φορές και δε μ' ακούει, ώσπου πονοκεφάλιασα με όλα αυτά και σταμάτησα να μιλάω», πρόσθεσε ο Ιμπραήμ επιβεβαιώνοντας τον αδελφό του.

Ο Καμάλ κοίταξε τη μητέρα του, που γέμιζε το φλιτζάνι του Χαλίλ για δεύτερη φορά. Θυμήθηκε τον πατέρα του στις φοβερές στιγμές του. Μετά κοίταξε τον Ιμπραήμ με απορία. «Σαν να τη φοβάσαι!» του είπε.

«Απλώς θέλω μόνο ν' αποφεύγονται οι παρεξηγήσεις και η γκρίνια», απάντησε ο Ιμπραήμ και κούνησε αρνητικά το κεφάλι του.

«Ακούστε σύνεση! Το μόνο που θέλει είναι να έχει ηρεμία για να κοιμάται», φώναξε η Χαντίγκα.

«Χαντίγκα!» επενέβη αυστηρά η μητέρα της.

«Μη στενοχωριέσαι, μητέρα, κάθε μέρα αυτά έχουμε. Είσαι μάρτυρας τώρα», είπε ο Ιμπραήμ ενώ χτυπούσε απαλά τον ώμο της πεθεράς του.

Κατά τη διάρκεια όλης αυτής της συζήτησης ο Γιασίν παρατηρούσε προσεκτικά τις αδελφές του. Περιεργαζόταν πότε τη μια και πότε την άλλη. Η Χαντίγκα γεροδεμένη και παχουλή, ενώ η Έισα, αδύνατη, σχεδόν κοκαλιάρια, τραβούσε πάντα την προσοχή των άλλων.

«Μας λες, Έισα, πως η Χαντίγκα δουλεύει από το πρωί ως το βράδυ. Εγώ όμως δε βλέπω κανένα σημάδι ταλαιπωρίας. Αυτή δείχνει να είναι η αργόσχολη κι εσύ η εργατική», είπε ο Γιασίν σαν να αμφέβαλλε για όλα όσα είχε ακούσει ως τώρα.

«Ο Θεός να μας φυλάξει από το μάτι των ζηλόφθονων», απάντησε ψύχραιμα η Χαντίγκα, βάζοντας τα δάχτυλα των χειρών της πάνω στο δεξί της μάγουλο, όπως συνήθως έκανε όταν ήθελε να πεισματώσει ή να ειρωνευτεί κάποιον.

Η Έισα ενοχλήθηκε πολύ από τις διασπάσεις που πήρε η συζήτηση. Τα μπλε της μάτια φανέρωναν καθαρά τη διαμαρτυρία της και τη ζήλια, αγνοώντας το σχόλιο του Γιασίν που είχε σκοπό να την κολακέψει. «Το πάχος δεν είναι μόδα στις μέρες μας», είπε νευρικά σαν να ήθελε να δικαιολογήσει την αδυναμία της. Όταν αισθάνθηκε το κεφάλι της Χαντίγκα να στρέφεται προς τη μεριά της, συμπλήρωσε: «Ή τουλάχιστον είναι και αυτό όσο και οι παχουλές».

«Η λεπτή φιγούρα δεν είναι μόδα για όσες δεν μπορούν να παχύρουν!» είπε βιαστικά η Χαντίγκα.

Στο άκουσμα της φράσης «λεπτή φιγούρα» η καρδιά του Καμάλ χτύπησε δυνατά. Μια άλλη λεπτή φιγούρα ξεπήδησε στη φαντασία του. Η καρδιά του χόρευε σε μια συναρπαστική, πνευματική μουσική. Έπειτα τον τύλιξε μια βαθιά χαρά σαν σειρήνα, που τον μετέφερε σε άλλο χρόνο και τόπο. Δεν ήξερε πόση ώρα είχε περάσει όταν και πάλι αισθάνθηκε λυπημένος. Μια σκιά τον σκέπαζε κάθε φορά που ένα όμορφο όνειρο τελείωνε: μια σκιά που εισέβαλλε στο όνειρό του όχι σαν ασυμβίβαστο στοιχείο ή εχθρός, αλλά σαν κλωστή από την ύφανσή του ή σαν νότα που συνέθετε τη μελωδία του.

Πήρε μια βαθιά ανάσα και κοίταξε πάλι τα πρόσωπα που αγάπησε. Φάνηκαν να είχαν απειληθεί από την ομορφιά της αγαπημένης του, ειδικά το πρόσωπο της όμορφης Έισα. Κάποτε επιθυμούσε να

πίνει από το ποτήρι της, εκεί όπου τα χείλη της είχαν αφήσει τα χνάρια τους. Ντράπηκε όμως και στενοχωρήθηκε πολύ που το θυμήθηκε. Πίστευε πως, εκτός από την αγαπημένη του, κάθε άλλο πρότυπο ομορφιάς μπορούσε να επηρεάσει την αγάπη του και την αφοσίωσή του προς αυτή.

«Και στους άντρες δεν αρέσει η αδυναμία», επέμεινε η Χαντίγκα. «Κοιτάξτε τον Καμάλ πόσο αδύνατος είναι! Παιδάκι μου, πρέπει να τρως περισσότερο... Οι σπουδές και τα βιβλία δεν είναι το παν στη ζωή».

Ο Καμάλ την κοίταξε προσεκτικά μ' ένα σαρκαστικό χαμόγελο: εξέταξε το σώμα της που είχε γεμίσει λίπος και ξεχειλίσει από παντού· κοίταξε το πρόσωπό της που είχε παχύνει τόσο πολύ, ώστε έκρυβε τα ελαττώματά του. Τον άφησε έκπληκτο η θριαμβευτική ματιά και η ικανοποίησή της για όλα όσα είχε πει, αλλά δεν είχε διάθεση να την αντικρούσει.

«Τότε, Χαντίγκα, πρέπει να σ' αρέσει η δική μου εμφάνιση πιο πολύ. Έτσι δεν είναι; Μην το αρνείσαι», είπε ο Γιασίν με προκλητικό τόνο στη φωνή του.

Είχε καθίσει πάνω στο διπλωμένο δεξί του πόδι ενώ το αριστερό άγγιζε το πάτωμα. Έκανε πολλή ζέστη και είχε ανοίξει το γιακά της πουκαμίσας αποκαλύπτοντας τη φαρδιά φανέλα και τις μαύρες πυκνές τρίχες στο στήθος του.

«Ναι, αλλά εσύ παραπάχυνες. Κι έπειτα, το πάχος σου έφτασε στο μυαλό σου και αυτό είναι διαφορετικό πράγμα», τόνισε η Χαντίγκα καθώς τον περιεργαζόταν.

Ο Γιασίν αναστέναξε σαν κάποιον που έχασε την ελπίδα του και στράφηκε προς τον Ιμπραήμ Σάουκατ: «Πες μου, πώς τα βγάζεις πέρα με τέτοια σύζυγο και τη μητέρα σου;»

Ο Ιμπραήμ άναψε ένα τσιγάρο, ρούφηξε δυνατά και άφησε τον καπνό να ελευθερωθεί από τα μάγουλά του αργά αργά. Ο αδελφός του ο Χαλίλ κάπνιζε κι αυτός την πίπα του, την είχε μόνιμα στο στόμα του εκτός όταν ήθελε να μιλήσει. Και οι δύο μόλυναν την ατμόσφαιρα του δωματίου.

«Κάνω σαν να έχω το ένα αυτί από πηλό και το άλλο από ζυμάρι. Έτσι με συνήθισε η εμπειρία μου», απάντησε ο Ιμπραήμ με φανερή αδιαφορία.

«Δεν έχει σχέση η εμπειρία με όλα αυτά. Η εμπειρία είναι αθώα, πίστεψέ με. Το θέμα είναι πως ο Θεός σου έδωσε χαρακτήρα σαν το παγωτό που πουλάει ο Αμ Μπαντρ ο Τούρκος. Κι αν ακόμη έπεφτε ο μυναρές του Χουσεΐν, εσένα δε θα σου καιγόταν καρφί», είπε η Χαντίγκα προκλητικά.

Η Αμίνια σήκωσε το κεφάλι της κι έριξε στην κόρη της μια προειδοποιητική ματιά. Η Χαντίγκα έσκυψε σαν να ντρεπόταν.

«Έτσι είμαστε εμείς οι Σάουκατ! Έχουμε αυτοκρατορική ιδιοσυγκρασία... έτσι δεν είναι;» είπε ο Χαλίλ με μια ευγενική έπαρση στη φωνή του.

Η Χαντίγκα έβγαλε ένα προσποιητό γέλιο και συνέχισε πιο θυμωμένα: «Για κακή μου τύχη, κύριε Χαλίλ, η μητέρα σου δεν έχει αυτοκρατορικό χαρακτήρα».

Τότε επενέβη η Αμίνια, αφού εξαντλήθηκε η υπομονή της. Με αυστηρό τόνο τής είπε: «Η πεθερά σου είναι μοναδική. Αξιοσέβαστη κυρία με όλη τη σημασία της λέξης».

Ο Ιμπραήμ έγειρε το κεφάλι, κοίταξε τη γυναίκα του με τα μεγάλα εξογκωμένα μάτια του και είπε θριαμβευτικά: «Να κι ένας από την ίδια της την οικογένεια που με υπερασπίζεται. Ο Θεός να σ' έχει καλά, πεθερά μου». Και απευθυνόμενος σε όλους συνέχισε: «Η μητέρα μου είναι μεγάλη σε ηλικία, χρειάζεται φροντίδα και υπομονή. Η Χαντίγκα δε γνωρίζει την υπομονή».

«Εγώ δε θυμώνω χωρίς λόγο, και ποτέ δεν ήμουν οξύθυμη. Να, η οικογένειά μου είναι εδώ, ρώτα τους και θα σου πουν», φώναξε η Χαντίγκα αυτοϋποστηριζόμενη.

Σιωπή απλώθηκε, κανένας δεν ήξερε τι να πει. Τη σιωπή αυτή τη διέκοψε ένα γέλιο που ξέφυγε από τον Καμάλ. Όλες οι ματιές συγκεντρώθηκαν πάνω του και αυτός, χωρίς να μπορεί να συγκρατήσει τα γέλια του, είπε: «Η Χαντίγκα μας είναι η πιο οξύθυμη υπομονετική που γνωρίζω».

Ο Γιασίν πήρε θάρρος από το σχόλιο και συμπλήρωσε: «Η πιο υπομονετική οξύθυμη!»

Η Χαντίγκα περίμενε λίγο ώσπου να ηρεμήσουν όλοι από τα γέλια, κοίταξε τον Καμάλ και κούνησε το κεφάλι της με απογοήτευση: «Με πρόδωσε αυτός που κράτησα στην αγκαλιά μου πιο πολύ κι από τα παιδιά μου».

«Δε νομίζω να μαρτύρησα κάποιο μυστικό», απολογήθηκε ο Καμάλ.

«Μόνον ο Θεός είναι τέλειος», αποφάσισε να πει η Αμίνα για να υπερασπίσει την κόρη της που βρέθηκε σε δύσκολη θέση.

Ο Ιμπραήμ Σάουκατ συμφώνησε με σοβαρότητα: «Έχεις δίκιο, η γυναίκα μου έχει αρετές που δεν πρέπει να τις παραβλέπουμε. Ο Θεός να δίνει τόπο στην οργή, δεν υπάρχει τίποτε χειρότερο από αυτή».

«Τυχερός που είσαι! Να μην αβασκαθείς! Περνάει ο καιρός και δε γερνάς καθόλου», είπε γελώντας η Χαντίγκα.

«Ο Θεός να σου χαρίζει νιάτα και υγεία, παιδί μου», ευχήθηκε η Αμίνα.

«Νιάτα!» επανέλαβε ο Ιμπραήμ – το χαμόγελό του πρόδωσε τη χαρά του για την ευχή της πεθεράς του.

«Στην οικογένειά μας, στα σαράντα εννιά είσαι νέος», επενέβη ο Χαλίλ Σάουκατ.

«Ας αφήσουμε καλύτερα αυτή την κουβέντα», διέκοψε ξαφνικά η Αμίνα.

Η Χαντίγκα χαμογέλασε στη σκέψη που έκανε η μητέρα της για όλα αυτά. Ήξερε τι τη φόβιζε. Οποιαδήποτε αναφορά στην υγεία ενός ανθρώπου θα μπορούσε να προκαλέσει το «μάτι» και το κακό του. Ακόμα και η ίδια η Χαντίγκα δε θα τολμούσε να μιλήσει για την υγεία του άντρα της αν δεν έμενε έξι χρόνια στο σπίτι των Σάουκατ. Εκεί τα πράγματα ήταν πιο απλά και τα θέματα αρρώστιας ή θανάτου αναφέρονταν χωρίς το φόβο που κυριαρχούσε στο πατρικό της σπίτι.

Η σχέση της Χαντίγκα με τον άντρα της ήταν πολύ πιο δυνατή απ' ό,τι φαινόταν. Καμιά δυσκολία δε θα μπορούσε να την κλονίσει, πόσο μάλλον μια λέξη ή μια πράξη. Ήταν και οι δύο πιστοί και βαθιά μέσα τους γνώριζαν πως παρ' όλες τις αδυναμίες τους δε θα μπορούσαν να ζήσουν ο ένας μακριά από τον άλλο. Όταν καμιά φορά αρρώσταινε ο Ιμπραήμ, η αρρώστια του έφερνε στην επιφάνεια την αγάπη και την αφοσίωση της γυναίκας του.

Οι καβγάδες τους δεν τελείωναν ποτέ. Τους άρχιζε πάντα αυτή για ασήμαντους λόγους. Δε σταματούσε να τον κατηγορεί για τον ύπνο του, για τις ώρες που περνούσε μέσα στο σπίτι, για τη μεγαλομανία του, την αδιαφορία του για καριέρα, την πολυλογία του, τον τρόπο με τον οποίο αδιαφορούσε για τους οικογενειακούς καβγά-

δες και πάνω απ' όλα για τη μητέρα του, που δε συμβιβαζόταν ποτέ.

Η Έισα έλεγε πως δεν περνάει μέρα χωρίς να τον κατηγορήσει ή να παραπονεθεί γι' αυτά που κάνει ή δεν κάνει. Δεν μπορούσε όμως να εξηγήσει πώς όλοι αυτοί οι καβγάδες τελικά δυνάμωναν τη σχέση τους· ήταν το πιπέρι που νοστίμιζε τη ζωή τους.

Τα αισθήματά τους ήταν δυνατά, σταθερά και ανεπηρέαστα από κάθε επιπολαιότητα. Έμοιαζαν με τα βαθιά θαλάσσια ρεύματα που καμιά ταραχή στην επιφάνεια δεν μπορεί ν' αλλάξει τη ροή τους. Ο Ιμπραήμ εκτιμούσε τις προσπάθειές της μέσα στο σπίτι. Πώς άλλωστε θα μπορούσε να φανεί αδιάφορος μπροστά σε ένα σπίτι που λαμποκοπάει, στο νόστιμο φαγητό που έφτιαχνε και στις προσπάθειές της να έχει πάντα όμορφα, καθαρά και καλοντυμένα τα παιδιά τους; Πολλές φορές τής έλεγε χαριτολογώντας: «Στ' αλήθεια είσαι θησαυρός, καβγατζού μου».

Η μητέρα του όμως δεν έκρινε έτσι τα πράγματα. Ειρωνευόταν τις προσπάθειες της Χαντίγκα: «Αυτά είναι προσόντα μιας υπηρέτριας, όχι μιας κυρίας». Και η Χαντίγκα απαντούσε: «Εσείς το μόνο που ξέρετε να κάνετε είναι να τρώτε και να πίνετε. Η αληθινή κυρία του σπιτιού είναι αυτή που το φροντίζει». Και η γριά συνέχιζε στον ίδιο τόνο: «Αν σου 'λεγαν τέτοια πράγματα στο σπίτι σου, ήταν για να κρύψουν τη γνώμη τους για σένα, ότι δηλαδή δεν αξίζεις παρά μόνο για υπηρέτρια». Η Χαντίγκα τότε ούρλιαζε: «Ξέρω γιατί τα 'χεις μαζί μου, γιατί δε σ' άφησα να κάνεις κουμάντο στο σπίτι μου». Και η γριά φώναζε με τη σειρά της: «Θεέ μου, είσαι μάρτυρας! Ο Σάιεντ Αμπντ ελ Γκαουάντ είναι καλός άνθρωπος αλλά γέννησε ένα σατανά. Αξίζω να φάω ξύλο με την παντόφλα γιατί εγώ η ίδια τη διάλεξα για νύφη μου». Και η Χαντίγκα μουρμούριζε για να μην την ακούει η γριά: «Ότι αξίζεις το ξύλο με την παντόφλα δε χωράει αμφιβολία».

Ο Γιασίν κοίταξε την Έισα και είπε κοροϊδευτικά: «Πόσο ευτυχισμένη είσαι εσύ, Έισα, που τα 'χεις καλά με όλους!»

«Προσπαθείς να μας φέρεις σε ρήξη, αδελφέ;» ειρωνεύτηκε η Χαντίγκα καθώς έπιασε το υπονοούμενο.

«Εγώ; Θεός φυλάξοι. Εγώ έχω πάντα καλό σκοπό», δικαιολογήθηκε ο Γιασίν.

«Ποτέ δεν έχεις καλό σκοπό, Γιασίν», αντέτεινε η Χαντίγκα με δυσπιστία.

Ο Χαλίλ Σάουκατ βιάστηκε να ηρεμήσει τα πνεύματα. Κοίταξε πρώτα την πεθερά του, ύστερα τον Γιασίν και είπε: «Εμείς ζούμε ειρηνικά και πιστεύουμε πως δεν πρέπει να επεμβαίνουμε στις ζωές των άλλων».

Η Χαντίγκα γέλασε δυνατά, φανερώνοντας τα λεπτά της δόντια. «Το σπίτι του κυρίου Χαλίλ είναι όλο χαρές και τραγούδια. Ο Χαλίλ παίζει το ούτι του και η κυρά του χορεύει μπροστά στον καθρέφτη ή μιλάει με τις φιλενάδες της από το παράθυρο», χλεύασε την αδελφή της.

«Έτσι βλέπεις το ευτυχιωμένο μας σπιτικό, Χαντίγκα;» απόρησε με χαμόγελο η Έισα.

«Μα όλη μέρα δεν κάνεις τίποτ' άλλο παρά να τραγουδάς και να μαθαίνεις τη Νααΐμα να χορεύει», συνέχισε η Χαντίγκα.

«Μην ξεχνάς πως όλοι οι γείτονες μ' αγαπούν και η πεθερά μου ακόμα πιο πολύ», είπε με υπερηφάνεια η Έισα.

«Δεν μπορώ να φανταστώ πώς μπορείς να εκμυστηρεύσαι τα προσωπικά σου σ' αυτές τις κουτσομπολές. Όσο για την πεθερά σου, αυτή αγαπάει οποιονδήποτε την κολακεύει ή σκύβει το κεφάλι του μπροστά της».

«Ναι, όμως πρέπει ν' αγαπάμε τους ανθρώπους, γιατί και αυτοί μας δίνουν χαρά. Οι καρδιές των ανθρώπων επικοινωνούν. Ξέρεις τι μου λένε όλοι για σένα; Η αδελφή σου δε μας καταδέχεται και το μόνο που κάνει είναι να μας κατηγορεί». Απευθύνθηκε στη μητέρα της που γελούσε: «Δε φωνάζει τους ανθρώπους με τ' όνομά τους, έχει βγάλει σε όλους παρατσούκλια. Ο Αμπντ ελ Μένεεμ τ' ακούει και τα επαναλαμβάνει στη γειτονιά, έτσι έγιναν γνωστά».

Η Αμίνια συνέχισε να γελάει ενώ η Χαντίγκα, που θυμήθηκε κάποιες από αυτές τις καταστάσεις, χαμογέλασε αμήχανα.

«Όλοι μαζί είμαστε μια υπέροχη χορωδία. Το μόνο που μας λείπει είναι δύο τρεις τραγουδιστές ακόμη, αλλά ελπίζω στα παιδιά μου λίγο αργότερα. Είναι απλώς θέμα χρόνου», είπε ο Χαλίλ με συγκρατημένη χαρά.

«Η εγγονή σου η Νααΐμα είναι υπέροχη χορεύτρια, αυτό το υπογράφω», δήλωσε ο Ιμπραήμ στην πεθερά του.

«Είναι πανέμορφη, μοιάζει με αυτά τα κοριτσάκια στις διαφημίσεις», είπε με υπερηφάνεια η Αμίνια, και το χλωμό της πρόσωπο είχε γίνει κατακόκκινο από τα γέλια.

«Θα ήταν ταιριαστή νύφη για τον Ραντουάν», συμπλήρωσε ο Γιασίν.

«Ναι, αλλά είναι η μεγαλύτερη από τα ξαδέλφια. Δε θα μπορέσω ποτέ να κρύψω τα χρόνια της όπως κάνουν οι άλλες μανάδες», είπε η Έισα ξεκαρδισμένη.

«Και γιατί πρέπει η νύφη να είναι μικρότερη από το γαμπρό;» ρώτησε ο Γιασίν.

Κανείς δεν απάντησε, και η Αμίνα συνέχισε: «Δε θα περιμένει για πολύ το γαμπρό η Νααΐμα».

«Τι όμορφη που είναι, Θεέ μου! Δεν έχω ξαναδεί τόσο όμορφο κορίτσι», επιβεβαίωσε η Χαντίγκα.

«Και η μάνα της; Δε βλέπεις τη μάνα της;» ρώτησε με γέλια η Έισα.

Η Χαντίγκα πήρε σοβαρό ύφος και είπε: «Είναι πιο όμορφη από σένα, Έισα. Δεν μπορείς να το αρνηθείς». Κι αμέσως αστείευτηκε: «Κι εγώ είμαι η πιο όμορφη από τις δυο σας».

Αυτοί οι άνθρωποι μιλούν για ομορφιά, συλλογίστηκε ο Καμάλ. Τι ξέρουν αυτοί από ομορφιά; Τους αρέσουν μερικά χρώματα, το λευκό, το χρυσαφί. Ρωτήστε εμένα γι' αυτά. Δε θα σας μιλήσω για την αγνή μελαχρινή επιδερμίδα, τα μαύρα μάτια ή το λεπτό κορμί. Ούτε για την παρισινή κομψότητα. Όχι, όλα αυτά είναι μόνο γραμμές και σχήματα· χρώματα που μπορεί να παραπλανήσουν. Η ομορφιά είναι μια τραυματική σύσπαση της καρδιάς, είναι η ζωντανία της ψυχής, ένας τρελός αγώνας που φτάνει το πνεύμα μας στους ουρανούς... Ρωτήστε εμένα, αν τολμάτε, τι σημαίνει ομορφιά...

«Γιατί οι κυρίες στην οδό ελ Σουκαρέγια ζητούν την αγάπη της κυρίας Χαντίγκα;» ρώτησε ο Γιασίν, προφανώς για να εκνευρίσει την αδελφή του πάλι, όταν κατάλαβε πως η συζήτηση άρχισε να παίρνει ήρεμους ρυθμούς. «Ίσως να έχει πραγματικά χαρίσματα, όπως λέει ο άντρας της. Οι γύρω της θέλουν κι αυτοί να τα χαρούν! Όπως, για παράδειγμα, ένα συμπαθητικό πρόσωπο ή μια γλυκιά συνομιλήτρια».

Η Χαντίγκα του έστειλε μιαν απειλητική ματιά. Αναστέναξε δυνατά και είπε: «Θεέ και Κύριε! Δεν ήξερα πως είχα και άλλη πεθερά». Κοίταξε τους υπόλοιπους και συνέχισε: «Δεν έχω καιρό εγώ για επισκέψεις. Το σπίτι και τα παιδιά μου τρώνε όλη την ώρα. Ο άντρας μου, βλέπετε, δεν ασχολείται ούτε με το σπίτι ούτε με τα παιδιά».

«Μην υπερβάλλεις για όλα, γυναίκα. Η αλήθεια είναι ότι ένας

άντρας με σύζυγο σαν τη δική μου πρέπει να προσέχει τα έπιπλα και τα αντικείμενα πριν διαλυθούν από το πολύ ξεσκόνισμα. Και να είναι πιο ελαστικός με τα παιδιά του, που πιέζονται να κάνουν περισσότερα απ' ό,τι μπορούν. Να, ο Αμπντ ελ Μένεεμ πηγαίνει στο θρησκευτικό σχολείο πριν ακόμα κλείσει τα πέντε!» υπερασπίστηκε τον εαυτό του ο Ιμπραήμ.

«Αν ακολουθούσα τη γνώμη σας, το παιδί δε θα μάθαινε τίποτα ώσπου να ενηλικιωθεί. Μα τι παθαίνετε με τη μόρφωση όλοι εσείς οι Σάουκατ; Όχι, αγάπη μου, θ' αναθρέψω τα παιδιά μου όπως μεγάλωσαν οι θείοι τους, τ' αδέρφια μου. Εγώ η ίδια διαβάζω τον Αμπντ ελ Μένεεμ», είπε με υπερηφάνεια η Χαντίγκα.

«Εσύ τον διαβάζεις;» ρώτησε ο Γιασίν με αμφιβολία.

«Γιατί όχι, έτσι δεν έκανε η μητέρα με τον Καμάλ; Κάθομαι μαζί του και μου απαγγέλλει τις προσευχές που μαθαίνει στο σχολείο. Με την ευκαιρία αυτή θυμάμαι κι εγώ τις αρχές της ανάγνωσης και της γραφής που κόντευα να τις ξεχάσω».

Το πρόσωπο της Αμίνια φωτίστηκε από χαρά και υπερηφάνεια, κοίταξε τον Καμάλ με λαχτάρα μήπως πει τίποτα γι' αυτές τις όμορφες περασμένες εποχές. Ένα χαμόγελο στο πρόσωπό του δήλωνε πως κι αυτός τις θυμόταν.

Ας μεγαλώσει η Χαντίγκα τα παιδιά της όπως μεγάλωσαν και οι θείοι τους. Ας ακολουθήσει ο ένας το δρόμο του Καμάλ προς το πανεπιστήμιο. Κι ας ακολουθήσει ο άλλος... Αχ, πόσο αδύναμες είναι οι πληγωμένες καρδιές... Αν ζούσε τώρα θα είχε γίνει δικαστής. Πόσα σου είχε πει για τις ελπίδες του και τα όνειρά του; Τις δικές σου ελπίδες και τα δικά σου όνειρα. Πού πήγαν όλα αυτά; Να ζούσε μόνο! Κι ας ήταν μια ασήμαντη ψυχή χαμένη μέσα στο πλήθος.

«Δεν είναι τα πράγματα όπως τα λέει η αδελφή σου. Άδικα μας κατηγορεί. Τελειώσαμε το δημοτικό, εγώ το χίλια οχτακόσια ενενήντα πέντε και ο Χαλίλ το χίλια εννιακόσια έντεκα. Εκείνο τον καιρό το δημοτικό ήταν μεγάλη υπόθεση, όλοι το αναγνώριζαν. Αλλά δε συνεχίσαμε τις σπουδές μας γιατί δεν είχαμε σκοπό ν' απασχοληθούμε, ή μάλλον δεν είχαμε ανάγκη ν' απασχοληθούμε», εξήγησε ο Ιμπραήμ Σάουκατ απευθυνόμενος στον Καμάλ.

Ο Καμάλ προσποιήθηκε πως θαύμασε τα λόγια του γαμπρού του – «τελειώσαμε το δημοτικό»...

«Φυσικά, φυσικά!» επιβεβαίωσε ευγενικά.

Πώς γίνεται η μόρφωση να έχει αξία για δύο ευτυχομένους ταύρους; Η εμπειρία μου όμως μ' έμαθε ότι είναι δυνατόν ν' αγαπήσω οποιονδήποτε μισώ. Ή να ευχηθώ το καλύτερο για κάποιον που οι αρχές του στη ζωή διαφέρουν από τις δικές μου. Δεν μπορώ παρά να μισήσω τη ζωντανία του από τα βάθη της καρδιάς μου.

«Ζήτη το παλιό δημοτικό!» φώναξε με προσποιητό ενθουσιασμό ο Γιασίν.

«Εξάλλου, εμείς αποτελούμε την πλειοψηφία», συμπλήρωσε ο Χαλίλ κοιτάζοντας τον Γιασίν.

Η παρέμβαση του Χαλίλ, να συμπεριλάβει τον εαυτό του και τον αδελφό του ανάμεσα στους απόφοιτους του δημοτικού, ενόχλησε τον Γιασίν – αφού τελικά ούτε κι αυτό κατάφεραν να τελειώσουν. Όμως δεν είπε τίποτα.

«Ο Αμπντ ελ Μένεεμ και ο Άχμαντ θα συνεχίσουν τις σπουδές τους ως το πανεπιστήμιο. Θα είναι μια νέα εποχή για τους Σάουκατ. Ακούστε αυτά τα ονόματα καλά: Αμπντ ελ Μένεεμ Ιμπραήμ Σάουκατ και Άχμαντ Ιμπραήμ Σάουκατ. Δεν ακούγονται όπως το όνομα Σάαντ ελ Ζαγλούλ;» είπε η Χαντίγκα.

«Πού βρίσκεις όλες αυτές τις φιλολογίες;» ρώτησε ο Ιμπραήμ γελώντας ξεκαρδιστικά.

«Γιατί όχι; Δε φοίτησε κι αυτός στο Άζχαρ; Από φοιτητής, πρωθυπουργός. Με μια λέξη ξεσηκώνει όλο τον κόσμο», συνέχισε η Χαντίγκα.

«Και δε σου αρκεί να μοιάσουν τα παιδιά σου στον Άντλι ή στον Σάρουατ;» ρώτησε ο Γιασίν σαν να ήθελε να την πειραξεί πάλι.

«Τους προδότες; Αυτοί δεν είναι που ο κόσμος φωνάζει νύχτα-μέρα να φύγουν από την κυβέρνηση;» απόρησε η Χαντίγκα.

Ο Γιασίν έβγαλε ένα μαντίλι από την τσέπη του και σκούπισε το πρόσωπό του που είχε ιδρώσει από το παγωμένο νερό και τον ζεστό καφέ που είχε πιει. Χαμογέλασε και είπε: «Αν η ανσηρότητα μιας μητέρας συντελεί στην επιτυχία των παιδιών της, τότε να είσαι σίγουρη πως τα παιδιά σου θα δοξαστούν!»

«Δε θυμάμαι τη μητέρα να μάλωνε κανέναν από μας, ούτε και φάγαμε ποτέ ξύλο», είπε η Έβια ευγενικά.

«Δε χρειάστηκε η μητέρα να είναι πολύ αυστηρή γιατί υπήρχε ο

μπαμπάς», απάντησε η Χαντίγκα σαν να προσπαθούσε ν' απολογηθεί. «Έφτανε μόνο να αναφερθεί το όνομά του· δε χρειαζόταν καν να παρουσιαστεί. Στην περίπτωση μας όμως, πατέρας υπάρχει μόνο στο όνομα». Γέλασε: «Και τι να κάνω εγώ, αφού πατέρας είναι η μάνα; Η μάνα δεν πρέπει να γίνει πατέρας σ' αυτή την περίπτωση;»

«Είμαι σίγουρος ότι πέτυχες στο ρόλο σου ως πατέρα! Χα, χα! Εσύ πατέρας... Αυτό το είχα σκεφτεί κι εγώ, αλλά δεν τολμούσα να το πω», είπε ο Γιασίν που φαινόταν να διασκεδάζει με όλη αυτή τη συζήτηση.

«Ευχαριστώ πολύ, κυρία Μπάμπα Κάσαρ», είπε η Χαντίγκα που προσποιήθηκε πως δέχτηκε ανώδυνα το σχολίο του.

Η Χαντίγκα και η Έισα, δύο αντίθετοι τύποι, σκέφτηκε ο Καμάλ. Κοίταξέ τες καλά. Με ποια από τις δύο θα 'θελες να μοιάζει η αγαπημένη σου; Όχι, η δική μου η αγαπημένη δε θα μπορούσε να μοιάσει με καμιάν από τις δύο. Δεν μπορώ να τη φανταστώ ποτέ νοικοκυρά, ντυμένη με ρούχα πρόχειρα να μαλώνει ένα παιδί ή να μαγειρεύει. Τη φαντάζομαι με ένα απίθανο αέρινο φουστάνι να κάνει τον περίπατό της το πρωί στον κήπο ή να οδηγεί. Μοιάζει με άγγελο που ήρθε για μια σύντομη επίσκεψη στη γη. Είναι ένα ξεχωριστό, μοναδικό είδος, άγνωστο σε όλους, γνώριμο μόνο στη δική μου καρδιά. Την κατατάσσω στο γυναικείο φύλο γιατί δεν μπορώ να την κατατάξω κάπου ανώτερα. Θ' αφιερώσω τη ζωή μου σ' αυτήν και στην ανακάλυψη του είδους της και δε θα σταματήσω να ψάχνω ποτέ ώσπου να το βρω, κι ας σπαταλήσω μια ολόκληρη ζωή γι' αυτό.

«Άραγε τι να κάνει η Μίριαμ;» ρώτησε η Έισα για την παλιά της φίλη.

Το όνομα αυτό έφερε ταραχή σε πολλούς από την ομήγυρη. Το πρόσωπο της Αμίνα άλλαξε όψη. Ήταν φανερό πόσο πολύ ενοχλήθηκε. Ο Γιασίν έκανε σαν να μην είχε ακούσει τίποτα και κοίταζε αμέριμνα τα δάχτυλά του. Η σκέψη του Καμάλ γέμισε αναμνήσεις που τον συντάραζαν, ενώ η Χαντίγκα, που διατηρούσε πάντα την ψυχραιμία της, απάντησε: «Τι περιμένεις να κάνει; Χώρισε και γύρισε σπίτι της».

Η Έισα συνειδητοποίησε πόσο έμπλεξε τον εαυτό της και πλήγωσε τη μητέρα της με την αφέλειά της. Ήξερε πως η μητέρα της πίστευε ότι η Μίριαμ και η μάνα της δεν ήταν ειλικρινείς στο πένθος τους για τον Φάχιμ. Ίσως μάλιστα να θεώρησαν το θάνατό του τι-

μωρία γιατί ο Σάιεντ δεν έδωσε τη συγκατάθεσή του ν' αρραβωνιαστούν η Μίριαμ και ο Φάχμι. Η Χαντίγκα ήταν η πρώτη που έβαλε αυτή την ιδέα στη μητέρα της κι έτσι η Αμίνα την πίστεψε και γρήγορα έκοψε τις σχέσεις της με τη Μίριαμ και τη μάνα της.

«Δεν ξέρω πώς μου 'ρθε να ρωτήσω γι' αυτή», είπε σασιτισμένα η Έισα, στην προσπάθειά της ν' απολογηθεί για ό,τι προκάλεσε.

«Δεν πρέπει να τη σκέφτεσαι», είπε κοφτά η Αμίνα.

Η Έισα δεν πίστεψε ποτέ στις κατηγορίες αυτές για τη φίλη της. Πώς θα μπορούσε να χαρεί η Μίριαμ με το θάνατο του Φάχμι; Πώς θα μπορούσε η μάνα της να χαρεί αφού η πρόταση του αρραβώνα τους ήταν για την οικογένεια της Μίριαμ μυστικό; Η μητέρα της απέρριψε την εκδοχή της Έισα κι εκείνη με τη σειρά της δε θέλησε να επιμείνει περισσότερο, ώστε να μην κατηγορηθεί πως αδιαφορούσε για τη μνήμη του πεθαμένου αδελφού της. Αντιμέτωπη με τα αρνητικά συναισθήματα που είχε ξεσηκώσει στη μητέρα της, είπε για να την ηρεμήσει: «Κανείς δεν ξέρει την αλήθεια, μητέρα, παρό μόνο ο Θεός... Ίσως είναι αθώα από τις κατηγορίες μας».

Αντίθετα με ό,τι ήλπιζε η Έισα, η Αμίνα θύμωσε περισσότερο. Με αλλοιωμένο το πρόσωπό της και με βραχνή φωνή της είπε: «Μην ξαναμιλήσεις για τη Μίριαμ, Έισα!»

«Να μην αναφερθεί το όνομά της ποτέ πια!» φώναξε η Χαντίγκα συμμεριζόμενη τα συναισθήματα της μητέρας της.

Η Έισα χαμογέλασε για να κρύψει τη μέσα της τρεμούλα. Ο Γιασίν συνέχισε να κοιτάζει τα δάχτυλά του, ώσπου η καταγίδα καταλάγιασε. Κάποια στιγμή ίσως να ήθελε να μιλήσει, αλλά η Αμίνα τον έκανε γρήγορα να σωπάσει. Έπιασε μάλιστα τον εαυτό του να νιώθει ανακούφιση που δεν του δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσει.

Ο Καμάλ παρακολούθησε τη συζήτηση μ' ενδιαφέρον, αν και κανένα ίχνος στο πρόσωπό του δεν το φανέρωσε. Η πείρα του τον είχε διδάξει να μην προδίνει τα συναισθήματά του σε τέτοιες λεπτές στιγμές. Θυμήθηκε όμως το μυστικό μήνυμα που είχε δώσει στη Μίριαμ από τον αδελφό του και την απάντηση που του έδωσε λίγο αργότερα. Ήταν ένα μυστικό που δεν το φανέρωσε ποτέ σε κανέναν, σεβόμενος την επιθυμία του αδελφού του. Η μικρή πέτρα με την περιέργη εκείνη επιγραφή τού ήταν ακατανόητη, ώσπου γεύτηκε κι αυτός την ομορφιά της αγάπης κι έμαθε να αποκωδικοποιεί τα σύμβολά της.

Ο θυμός της μητέρας του δεν ξέφυγε από την προσοχή του. Ήταν ένα καινούργιο συναίσθημα που δεν τη χαρακτήριζε πριν από την «καταραμένη» μέρα. Δεν ήταν πια η ίδια, αλλά τι μπορούσε να πει ο Καμάλ για όλα αυτά; Για την πληγωμένη καρδιά της μάνας του, κανείς δεν μπορούσε να ξέρει τίποτα. Δεν άντεχε τη σκέψη πως αυτή η γυναίκα, που ήταν κάποτε γεμάτη αγάπη και ζεστασιά, μπορούσε να υποφέρει τόσο πολύ.

Αλλά τι κρύβεται πίσω από τη συμπεριφορά της Έισα και της Χαντίγκα σήμερα; Γιατί να πληγώσει η Έισα τη μητέρα της; Πώς μπορεί να είναι τόσο ψυχρή απέναντι στη μνήμη του πεθαμένου αδελφού της; Ο Καμάλ δεν άντεξε στη σκέψη αυτή. Όχι, είναι μια γυναίκα που ξέρει να συγχωρεί, η καρδιά της είναι ανοιχτή στη φιλία και στην αγάπη. Δε θα μπορούσε να το έκανε σκόπιμα. Και η Χαντίγκα, τι περίεργα που φέροθηκε! Γιατί αναφέρθηκε στη Μίριαμ με τέτοιο τρόπο;

«Κι εσύ, κύριε Γιασίν, μέχρι πότε θα μείνεις εργένης;» ρώτησε ξαφνικά ο Ιμπραήμ για ν' αλλάξει το θέμα.

«Έφυγαν τα νιάτα μου, δεν το σκέφτομαι πια», απάντησε ο Γιασίν αστεϊευόμενος.

«Εγώ παντρεύτηκα στη δική σου ηλικία. Είκοσι οχτώ δεν είσαι;» απάντησε ο Χαλίλ με σοβαρό τόνο σαν να μην κατάλαβε το αστείο στα λόγια του Γιασίν.

Η Χαντίγκα, που ήταν σχεδόν συνομήλικη του Γιασίν, ενοχλήθηκε με αυτή τη συζήτηση. Έτσι, μίλησε απότομα: «Άντε να παντρευτείς κι εσύ για να μην ασχολούνται όλοι με τη ζωή σου».

«Περνούν τα χρόνια και ξεχνάμε τις επιθυμίες μας», είπε ο Γιασίν κοιτάζοντας την Αμίνα.

Η Χαντίγκα τίναξε το κεφάλι προς τα πίσω σαν να δέχτηκε γροθιά. Έριξε στον Γιασίν μια ματιά σαν να του έλεγε: Με νίκησες, διάβολε! «Αχ, εσύ, παμπόνηρε! Πες πως δε θες να παντρευτείς κι εμείς θα σε πιστέψουμε», αναστέναξε.

«Ο Γιασίν είναι καλός άνθρωπος, και ο καλός άνθρωπος στερείται το γάμο όταν τον αναγκάζουν οι καταστάσεις. Εσύ όμως πρέπει να το σκεφτείς σοβαρά πάλι, έτσι όπως το απαιτεί η θρησκεία μας», είπε στοργικά η Αμίνα.

Ο Γιασίν είχε σκεφτεί το γάμο. Όχι τόσο για να ξαναδοκιμάσει

την τύχη του, αλλά για να σβήσει την ντροπή που τον είχε σημαδέψει. Ο πατέρας του τον ανάγκασε να χωρίσει τη Ζεΐναμπ, επειδή το ήθελε ο δικός της πατέρας, ο Μοχάμαντ Έφατ. Μετά ακολούθησε η δολοφονία του Φάχμι. Έτσι εγκατέλειψε πάλι την ιδέα για το γάμο. Τώρα είχε συνηθίσει την εργένικη ζωή του. Κάθε λέξη που είπε στην Αμίνα την εννοούσε.

«Μερικές καταστάσεις είναι αναπόφευκτες. Υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος για τα πάντα», μονολόγησε.

Ξαφνικά, κάτι σαν οχλοβοή διέκοψε τις σκέψεις του. Η Ουμ Χάναφι εμφανίστηκε στην πόρτα λαχανιάζοντας. «Τα παιδιά, ο μικρός κύριος Ραντουάν και ο μικρός κύριος Αμπντ ελ Μένεεμ, πιάστηκαν στα χέρια! Μου πέταξαν πέτρες όταν προσπάθησα να τους χωρίσω», είπε με δυνατή φωνή.

Ο Γιασίν και η Χαντίγκα πετάχτηκαν, έτρεξαν στην πόρτα και κατέβηκαν γρήγορα τα σκαλιά. Όταν επέστρεψαν, ο Γιασίν κρατούσε τον Ραντουάν από τον ώμο, ενώ η Χαντίγκα πιο πίσω με γροθιές στην πλάτη έσπρωχνε τον Αμπντ ελ Μένεεμ. Οι υπόλοιποι ακολούθησαν κάνοντας μεγάλη φασαρία. Η Νααίμα έτρεξε κοντά στον πατέρα της τον Χαλίλ, ο Οσμάν στην Έισα, ο Μοχάμαντ στη γιαγιά του την Αμίνα και ο Άχμαντ στον Ιμπραήμ.

Η Χαντίγκα μάλωσε και απείλησε τον Αμπντ ελ Μένεεμ πως δε θα ξαναδεί το σπίτι του παππού. Ο μικρός, με κλαμένη φωνή, είπε, δείχνοντας τον Ραντουάν που είχε καθίσει ανάμεσα στον Γιασίν και στον Καμάλ: «Είπε πως είναι πιο πλούσιοι από μας...»

«Αυτός μου είπε πως είναι πιο πλούσιοι από μας, και μάλιστα πως έχουν τους θησαυρούς της παλιάς πύλης στο Μπαμπ ελ Μετουάλι», φώναξε ο Ραντουάν.

«Συγχώρεσέ τον, γιε μου, έχει τη φαντασία της μητέρας του», είπε γελώντας ο Γιασίν.

«Μαλώνετε για την πύλη του Μπαμπ ελ Μετουάλι; Να, εδώ κοντά στο σπίτι του παππού είναι η πύλη του Μπαμπ ελ Ναορ. Πάρτε κι αυτήν και μη μαλώνετε», είπε η Χαντίγκα χωρίς να μπορέσει να συγκρατήσει και αυτή το γέλιο της.

«Σ' εκείνη την πύλη έχει πεθαμένους. Να την πάρει αυτός, εγώ δεν τη θέλω!» παραπονέθηκε ο Ραντουάν.

«Άντε, προσευχηθείτε στον Προφήτη και ησυχάστε. Έχετε μια σπά-

για ευκαιρία ν' ακούσετε τη Νααΐμα να τραγουδάει. Τι λέτε γι' αυτή την ιδέα;» πρότεινε η Έισα για να ηρεμήσει τα πνεύματα.

Χαρούμενες φωνές ακούστηκαν απ' όλες τις γωνιές του δωματίου. Ο Χαλίλ έβαλε τη Νααΐμα στα γόνατά του και της ψιθύρισε στο αυτί: «Τραγουδά να σε απολαύσει όλο αυτό το ακροατήριο... Έλα, μην ντρέπεσαι, δε μου αρέσουν οι ντροπές».

Η Νααΐμα έχωσε το μουτράκι της στην αγκαλιά του πατέρα της. Μόνο οι χρυσές τούφες από τα μαλλιά της φαίνονταν. Ο Μοχάμαντ προσπαθούσε να βγάλει την ελιά από το πρόσωπο της γιαγιάς του. Η Έισα τον έπιασε και τον έφερε κοντά στη Νααΐμα. Ήταν ο μόνος που μπορούσε να την ενθαρρύνει για να τραγουδήσει. Η Νααΐμα υπερνίκησε την ντροπή της και ζήτησε να τραγουδήσει κρυμμένη πίσω από την πλάτη του πατέρα της. Σύρθηκε πίσω από τον καναπέ και περίμενε. Μια ευχάριστη σιωπή γεμάτη αγωνία κυριαρχούσε στο δωμάτιο. Ξαφνικά, μια αδύναμη λεπτή φωνούλα ακούστηκε δειλά. Στην αρχή έμοιαζε με ψίθυρο, σιγά σιγά όμως δυνάμωσε, ώσπου οι τόνοι της έγιναν πιο ζωνθοί, καθώς τραγουδούσε:

*Στρίψε απ' το δρόμο μας
έλα απ' το δρόμο μας
άντε εσύ κι εγώ
ν' αγαπηθούμε.*

Και χτυπούσε τα χεράκια της στο ρυθμό.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΣΑΝ

Στο δεύτερο βιβλίο της *Τριλογίας του Καΐρου* παρακολουθούμε την «ωρίμανση» της οικογένειας Γκαουάντ αλλά και των γενικότερων προβλημάτων της αιγυπτιακής πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας, στις δεκαετίες του '20 και του '30.

Τα πρόσωπα είναι τα ίδια αλλά ο χρόνος έχει διαφοροποιήσει τον τρόπο ζωής και τις απόψεις για την ηθική, τον έρωτα, τη θέση της γυναίκας. Η θρησκεία συνεχίζει να παίζει τον κυρίαρχο ρόλο στην ιδιωτική και δημόσια ζωή, και είναι καταφανείς οι διαφορές με το παρελθόν.

Ο αναγνώστης θα νιώσει και πάλι αυτή την υπέροχη αχλή να τον τυλίγει, θα δει τους γνώριμους ήρωες να ερωτεύονται, να αποστατούν, να επαναστατούν μέσα στη γοητευτική ατμόσφαιρα του Καΐρου όπου οι ιδέες, παλιές και νέες, γεννούν συγκρούσεις και προσιωνίζονται μια άλλη, νέα εποχή.

Μη χάσετε και τα άλλα δύο βιβλία της τριλογίας:

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN 978-960-274-120-7

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 01438

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ